

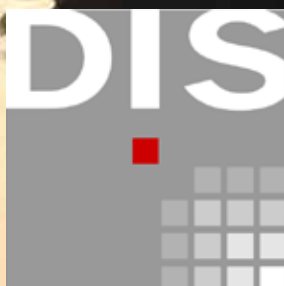
SLEKT OG DATA

Medlemsblad for DIS-Norge, Slekt og Data

Årgang 26 nr. 4 2015

Den største forbrytelsen
Strikket med hårnåler
Folketelling 1891
Fylogenetisk anetre

Forsidebildet er tatt av Nina Granlund Sæther på Grinimuseet

Leder

Medlemsblad for DIS-Norge, Slekt og Data. Utkommer med 4 nummer pr år.

Abonnement for bibliotek og liknende institusjoner kan tegnes for kr 450,- pr år.

Annonser kan tegnes ved henvendelse, telefon 22 42 24 00; e-post general-sekretar@disnorge.no

DIS-Norge, Slekt og Data
Post/besøksadresse:
Øvre Slottsgate 2B,
0157 Oslo
Telefon: 22 42 24 00
www.disnorge.no

Redaktør:
Aina Johnsen Rønning,
slekt-og-data@disnorge.no

Opplag: 10 600

Produksjon og trykk:
Aktiv Trykk AS/Gamlebyen
Grafiske AS

Layout: Liv Ofsdal

ISSN 0803-0510

Høsten kommer med et brak, i hvert fall i DIS-sammenheng. Etter noen rolige sommermånedene drar distriktslag og lokale grupper i gang med medlemstreff og kurs, og det både sosiale og faglige nettverket som organisasjonen vår består av, blomstrer.

USA-turen, et tilbud som mange av våre medlemmer benyttet seg av i september/oktober er et annet eksempel på aktiviteter som er både sosialt og faglig påfyll.

Slektsforskerdagen ble arrangert mange steder i Norge også i år, og selv om det har vært litt diskusjon om dette arrangementets framtid, er det liv laga så lenge det er noen som orker å arrangere og fylle på med innhold, og noen som orker å komme. Det ser det virkelig ut til at det er!

I styret og i sekretariatet har vi også merket at sommeren er over. Årets leder-samling ble arrangert i oktober, og det ble et møte med mye positiv energi. Der fikk vi presentert medlemsundersøkelsen som mange av dere har svart på – takk til alle som bidro til at det ble en høy svarprosent! Dere som har vunnet svarpremie blir kontaktet.

Medlemsundersøkelsen kommer til å være viktig for styrets arbeid i tida framover. Med den kan vi slå i bordet med at våre medlemmer bidrar med 1200 årsverk hvert år innenfor det som er en del av kulturvernet i Norge. Vi vet også mer om hva som er viktig for medlemmene våre, og hva dere ønsker av kurs. Men det viktigste vi har funnet, tror jeg er at det som gjør et DIS-medlem fornøyd, er

å komme raskt i gang med slektsforskningen. Slik er det vel med det meste – det vi mestrer, har vi glede av. Dette betyr også at det er alle dere som allerede er medlemmer, som er den viktigste ressursen i DIS-Norge. Hver gang dere svarer på et spørsmål på Slektsforum, hver gang dere stiller opp på medlemsmøter og slektskafé og hjelper andre, hver gang dere bidrar til å kjøre lokale kurs – alt dette og mer til er selve ryggraden i DIS-Norge.

DIS-Norge er en viktig ressurs innen kulturminnevernet. Det er slike budskap vi har prøvd å nå fram med overfor politikere på høyeste hold. DIS-Norge var hjertelig til stede på debattmøtet Kulturvernforbundet arrangerte før valget, og der de fleste politiske partier var representert. Vi var også representert på høringsmøtet for statsbudsjettet, og de politiske partiene, både i posisjon og opposisjon har fått med seg budskapet vårt. Uten den jobben DIS-Norges medlemmer gjør, er det som å fortelle halve historien, hvis kulturvernet bare skal dreie seg om gjenstander.

Foto: Brage Rønning

Hvor samfunnsnyttige er vi egentlig?

«Offentlig støtte?? Trudde dette var en hobby», var en spontan kommentar da vi la ut bilde fra Ledermøtet der tillitsvalgte diskuterte hvordan vi skal løfte samfunnsnyttien og lobbe for statlig støtte. Facebookbrukeren er ikke alene i dette synet.

Også Kulturrådet mener vi ikke er samfunnsnyttige: «Jeg tror dessverre ikke at slektsforskning er et så aktuelt tema fordi det er individuelt, mer enn kollektivt kulturgods.» svarte Vibeke Mohr, fungerende direktør i Kulturrådet da jeg spurte om slektsforskning ikke ble regnet for å ivareta den immaterielle kulturarven.

Arkivverket ser imidlertid bedre hvor viktig DIS-Norge er for landets arkiver. De jobber nå med en ny strategi, og slektsforskere er både en viktig brukergruppe, viktige bidragsytere og viktige samarbeidspartnere. Et av de klare målene vi har skissert er å bidra til å sikre bred, relevant og autentisk dokumentasjon av det norske samfunnet, i dag og for fremtiden. I dette ligger hele spekteret av oppgaver fra

arkivdanning til bevaring og tilgjengeliggjøring av innholdet i dokumentasjonen. Arkivverket har viktige roller i alle disse prosessene. Dette er krevende, og vi ser at for å levere godt på våre oppgaver må vi bli mer digitale, både i våre arbeidsprosesser og i våre tjenester. Dette betyr bl.a. at vi skal videreutvikle digitale løsninger for bedre tilgjengelighet sam-tidig som vi skal gi tilgang til mer digitalisert materiale. Viktig opp i alt dette er imidlertid at vi fremdeles vil ha et stort fokus på våre brukere, og dere slektsforskere er naturligvis blant dem, sier Inga Bolstad i Arkivverket.

Jeg mener DIS-Norge er like samfunnsnyttig som de som ivaretar gamle biler, båter og annen aktivitet man får statsstøtte til. Å vite hvem som bodde i de gamle husene og brukte de gamle bilene er en like viktig del av historien som selve huset eller bilen. Vi må bli flinkere til å vise hvordan vi kartlegger historiske personer. Vi må løfte frem samfunnsnyttige prosjekter som hansaprojektet. Vi må vise at lokalhistorie er folk og liv. Vi må peke på hva vi gjør av registrering, samarbeid med arkiver, transkribering og tilgjengeliggjøring. Vår kunnskap gir et fint tidsbilde på de ulike stedene vi forsker på, gir oversikt over folkeflytninger og årsaker til at de flyttet på seg, og kartlegger hvordan folk brødfødde seg på ulike steder. DIS-medlemmer bruker til sammen 1200 årsverk på slektsforskning. Vi er viktige, og vi fortjener også statsstøtte!

Aina Johnsen Rønning
redaktør

Den største forbrytelsen	4
Tillitsvalgt-	
konferansen 2015	6
Historiske votter	13
Folketelling 1891	14
Samarbeid med kvenene	17
Forhatt lærer	21
Slektsforskerskolen	22
Skatt og slektsforskning	28
Adel i Sverige	32
Julegave til en slekts-	
forsker	46

Forsiden

Slekt og Data har lenge vært opptatt av de små historiene, den glemte hverdagen og den skjulte slektshistorien. Nina Granlund Sæther har nylig kommet ut med en strikkebok, og i jakten på gode oppskrifter kom hun over noen skjulte skatter på Grinimuseet. Der har man tatt vare på broderier og strikk som de kvinnelige fangene laget under krigen - i skjul for nazistene og uten sine vante redskaper. Kvinners historie blir ofte glemt, så takk til Grinimuseet som viser oss denne rørende delen av norsk krigshistorie. Vi har også en aldri så liten slektsnøtt for de strikkeinteresserte. Kos deg med bladet og ha en god slektsjul!

Den største forbrytelsen

TEKST OG FOTO AV AINA JOHNSEN RØNNING

Bare én ble dømt i Norge for deportasjon og overlagt drap på 698 norske jøder etter andre verdenskrig – og han var tysk. - Fremdeles et betent område, sier Marte Michelet som har høstet storm for boka si om den norske jødeutrenselsen. I 1940 var det 2100 jøder i Norge. I 2015 er det 1500 registrerte. Bare 34 jøder kom tilbake etter den norske deportasjonen, og den jødiske befolkningen i Norge tok seg aldri opp til det antallet vi hadde før krigen.

Norge var antakelig det eneste europeiske landet som faktisk ble «jøderent». Ikke fordi norsk politi ble «lurt» til å utføre noen arrestasjoner, viser Michelet i boka si. Hun har fulgt blant annet Stian Beck Jr, som i mange måneder reiste rundt på sykehus, institusjoner og privatadresser for å finne jøder politiet ikke hadde klart å deportere.

- Folk gjorde karriere på jødedeportasjonen. De fikk medaljer for det. Som Beck som fikk Jernkorset for byråkrater for sin innsats, sa Marte Michelet da hun holdt foredrag for Folkeakademiet i Drammen. Også Drammen hadde sin stornazist. Klaus Grossmann som var assistent under William Wagner og ble sjef for tysk sikkerhetspoliti i Drammen som takk for innsatsen med å arrestere og deportere norske jøder.

Sin egen historie

Michelet var bare middels interessert i jødeutryddelsen, og følte at Norge nå snart «må være ferdig med dette». Det var inntil faren hennes ga henne en bok til jul. Espen Søbys bok «Kathe – alltid vært i Norge», om en norsk jøde-jente som ble drept i Auschwitz.

-Jeg bodde på Grünerløkka da jeg først flyttet i et kollektiv, og oppdager at Kathe og jeg hadde bodd i samme hus. Delt vegger og tak. Det var et sjokk å finne ut, og historien sank inn i meg. Dette var en fortelling som angikk meg, en fortelling jeg ikke før hadde hørt, fortalte Michelet.

Dette startet en «manisk» interesse hos Michelet, men det var Gyldendal som tok kontakt med henne med forespørsel om å skrive bok om den norske jødedeportasjonen. Hennes første innskyttelse var å si nei. Men, så kom hun frem til at ingen andre i historiemiljøet kom til å skrive denne boka. Det var et for tabubelagt tema. Ikke før 1995 kom den første akademiske avhandlingen om temaet – skrevet av en hovedfagsstudent som slet med å finne noen som ville veilede ham. Fremdeles mangler det forskning rundt hva eksilregjeringen kunne gjort for jødene, hva norsk motstandsbevegelse kunne ha gjort og hvem som visste hva om hva jødene ble sendt til.

En vanlig familie

For å vise frem jødernes skjebne i Norge lette Michelet etter en typisk familie.

Marte Michelet har fått stor oppmerksomhet for boka om den største, norske forbrytelsen.

Hun styrte derfor unna de familiene alle har hørt om, og valgte seg en liten familie som hadde emigrert fra det som i dag er Litauen, i 1922. Braude-familien bestod av en far som jobbet med å selge krims-krams på bygdene, en mor som var sydame, og fire barn. Den eldste - datteren overlevde fordi hun, som den første norske jøde, flyktet til Sverige med mannen 9. april 1940. Sønnen Isak var kommunist, sønnen Charles var landslagsbokser og minstemann Harry var den som fikk gymnasutdannelse i håp om at han skulle bli lege eller ingeniør. De ble han ikke. Det var bare Charles som overlevde krigsårene. Han hadde giftet seg «arisk» og ble sendt til Berg Interneringsleir (les den inngående artikkelen om Berg Interneringsleir i forrige Slett og Data). Der var han i 2,5 år, og ble reddet av de hvite bussene i 1945.

Snublesteiner

I 1993 satte den tyske kunstneren Gunter Demnig i gang prosjektet «Stolpersteine» (snublesteiner) i Tyskland. Steinene er ment som minnesmerker, men er også å betrakte som kunst i det offentlige rom. Prinsippet er at en stein (10 x 10 x 10 cm) med minneplate i messing støpes ned i fortauet på steder der jøder eller andre ofre for nazismen bodde fram til de ble deportert og drept.

Hentet fra Jødisk Museem

Bander av jøder

Jødedeportasjonen kom ikke ut av intet. Gjennom hele 20 og 30-tallet blir det norske folk advart mot «den jødiske bølge» gjennom norske aviser. Som dagens romfolk ble jødene hengt ut som lommetyver, kriminelle og uten lojalitet til Norge.

-Antisemittismen fikk en voldsom appell etter 1. verdenskrig og ble en forklaring på hvorfor alt gikk galt rundt i verden. Man brukte Sergej Nilus «Sions vises protokoller» fra 1905 som en absurd bevis for en jødisk sammensvergelse verden over. Selv om det aldri var noen voldelig antisemittisme i Norge, heller ikke under okkupasjonen, var antisemittismen tydelig i den norske offentligheten, sa Michelet og viste frem en rekke datidige avisartikler som like godt kunne vært skrevet i dag som aviskommentarer.

Et jødefritt Norge

Det var Stian Beck Jr. far, høyesterettsadvokaten, som introduserte Sions vises protokoller til det norske folk i 1920. Som en lavere offiser var Stian med på arrestasjonene, fordi han hadde bakgrunn som frontkjemper i 1. SS-brigade, en brigade på spesialoppdrag på vegne av Himmler.

Oppdraget var enkelt; å drepe flest mulig partisaner og jøder. Sommeren 1942 kommer han hjem til Norge, og blir plassert i en stilling i politiet med ansvar for å etterforske norske, illegale aviser. Etter det var det flere måneders jakt etter norske jøder som assistent til Wilhelm Wagner.

Wagner ble sendt til Norge som «ekspert» på jøder. Han var den eneste som ble dømt for forsettlig drap på norske jøder. Alle andre fikk dommer for uaktsomt drap fordi forutsetningen i landsviksoppgjøret var at de ikke visste hva som skulle skje med de deporterte jødene.

- I SS-kretser var det kjent og applaudert at jødene skulle utryddes. Quisling og andre nazistiske ledere nevnte i sine taler at «vi må bli kvitt dem». Likevel skjedde deportasjonen av norske jøder smertefritt – ingen demonstrasjoner eller reaksjoner. Jeg tror det kommer av at man så på forfølgelsen av jøder som et anliggende mellom jødene og tyskerne – ikke noe som var en del av motstandskampen i Norge, sa Michelet.

Skepsisen mot jødene tok heller ikke slutt etter at grusomhetene fra Holocaust ble allmennkunnskap i

Norge. Michelet viser til at Norge var svært skeptisk til å ta imot overlevende fra utryddelsesleirene. Etter mye om og men, tok man imot 400 etter krigen, og 200 noen år senere.

- Man skulle jo tro at vi i anstendighetens navn i alle fall skulle ta imot like mange som vi hadde deportert, men det gjorde vi altså ikke, sa Michelet tørt.

Arkiv er gøy!

Michelet har jobbet som er sann slektsforsker i sin jakt på bilder og informasjon om familien Braude Hun har sittet i Riksarkivet og bladd seg gjennom landssviksarkivet. Hun har funnet utskrifter fra fronten, og lest avisreferatene fra rettssaken mot Stian Beck på Nasjonalbiblioteket. Hun har sett historiske filmer og vært i arbeiderbevegelsens arkiv og Oslo Byarkiv. Vanskeligst var det å få ut SS-mappa til Wagner, som befant seg i Berlin.

- Det var utrolig gøy å lete i disse arkivene. Bare å gå i de norske folketellingene og se hva familien svarte da de ble spurt om hva de jobbet med. Isaks svar var at han «aldri har hatt noen stilling». Bare det sier noe utrolig sterkt, sa Marte Michelet til en full sal på Drammens bibliotek i oktober.

Superfornøyde medlemmer!

TEKST OG FOTO AV AINA JOHNSEN RØNNING

Medlemmene har svart: Vi er fornøyde med DIS-Norge. Mest fornøyd er de som er aktive både i lokalt og sentralt i DIS-Norge, og de som er aktive slektsforskere.

Fornøyde deltagere på ledersamlingen

Harald Sørgaard Djupvik i TNS Gallup har gått gjennom 4.000 svar fra DIS-Norges medlemmer. En svarprosent på imponerende 40 %. Resultatene gir styret et unikt verktøy til å gjøre DIS-Norge enda bedre for medlemmene.

Eldre mann på 64

Gjennomsnittsmedlemmet er mann, og han er over 60. Sørgaard Djupvik ser av tallene at de fleste begynner med slektsforskning omtrent når de når AFP. Hele 40 % av medlemsmassen er mellom 60 og 70 år. 66 % av medlemmene er menn.

”

Fordyper man seg i slektsforskning, ender man ofte opp som lokalhistoriker, understreker Sørgaard Djupvik.

De fleste oppfatter seg selv som en «glad amatør» på slektsforskningsfronten, mens hver fjerde er nybegynner.

Uansett bruker man mye tid på hobbyen. Gjennomsnittet er 16 timer per måned per medlem. 1200 årsverk, oppsummerer Sørgaard Djupvik.

- 60 % forsker bare på egen familie, mens resten oppgir at de også hjelper

andre. De fleste vil finne mer ut om hvor de kommer fra, og dokumentere for ettertiden, sier Sørgaard Djupvik. Interesserer man seg i slekt, blir man fort interessert i lokalhistorie. Mange interesserer seg også for fotografi. 40 % av medlemmene har meldt seg inn i en lokalhistorisk forening.

Viktig slektsforum

Å få hjelp til egen slektsforskning via Slektsforum er den viktigste påvirkningsfaktoren for å være fornøyd med medlemskapet.

Og medlemmene er stort sett skeptiske til skytjenester. 60 % svarer at

90 % av medlemmene i DIS-Norge er fornøyde med Slekt og Data samt nettsiden. 40 % sier de vil ha Slekt og Data på papir.

de registrerer på egen datamaskin, bare 25 % bruker skytjenester .

Og, det er grunn til å være skeptisk. Bare 16 % svarer at de er veldig nøye på kvaliteten av opplysningene de legger inn og kun bruker primærkilder. Medlemmene er også skeptisk til bruk av DNA i slektsforskningen. Bare 10 % har testet seg, og 33 % sier at de aldri kommer til å teste seg.

40 % av slektsforskningen i fare
Det er på høy tid å opprette et system for å testamentere slektsforsker-

Distriktslederne debatterte navneendring og ny logo i pausene.

materialet. Bare 60 % har klargjort materialet slik at andre kan overta, og bare 20 % har skrevet slektsbok.

- 30-40 % av forskningen står i fare for å bli borte eller kastet, understreker Sørgaard Djupvik.

Medlemsundersøkelsen ble lagt frem i oktober på Lederkonferansen, og var godt nytt for de tillitsvalgte. Nesten 30 % svarte at de kunne tenke seg å sitte i styret, og halvparten var villig til å være med på et registreringsarbeide.

- Jeg er positivt overrasket over at medlemmene er så aktive.

Bare det at 40 % kom seg gjennom et langt svarskjema er imponerende. Vanligvis ser vi en svarprosent på 20 %. Vi ser at jo flere aktiviteter medlemmene har vært med på, jo mer fornøyde er de. Halvparten av alle de spurte har vært på medlemsmøter, sier Sørgaard Djupvik.

- Siden tilbakemeldingene på bladet er så gode, bør man fortsette med å gi det ut på papir enda en stund, sa Sørgaard Djupvik da han la frem medlemsundersøkelsen på Lederkonferansen.

Det er viktig å se de andre lederne ansikt til ansikt en gang eller to i året.

Anne Schiøtz benyttet muligheten til å legge lederne ut på DIS-Norge sin nettside.

Litt er mye

AV AINA JOHNSEN RØNNING

DNA-forkjemper Carl Birger van der Hagen understreker at det skal et forholdsvis lite antall DNA-tester til i Norge for å gi enorm nytte for slektsforskere.

DNA-tester kan knytte slektslinjer sammen og gi en annen form for dokumentasjon av kvinner, særlig på 1700-tallet der kvinner som oftest ble registrert som den og dens hustru.

støtte lokale prosjekter ved distriktslagene.

Agder har en slik lokal DNA-gruppe med 40 morslinjer i.

Carl Birger van der Hagen har lagt ut sine resultater og fått 8 treff på hans mors mtDNA.

- Man kommer fort ned på et område hvor man kan ha stor nytte av å følge morslinjen, sier van der Hagen som mener DIS-Norge bør opprette en arbeidsgruppe for DNA som kan

DNA-tester kan knytte slektslinjer sammen og gi en annen form for dokumentasjon av kvinner, særlig på 1700-tallet der kvinner som oftest ble registrert som den og dens hustru. Carl Birger van der Hagen har lagt ut sine resultater og fått 8 treff på hans mors mtDNA.

Carl Birger van der Hagen

Johny Ferbu opplever at adopterte og prøverørsbarn kommer til ham og spør om DIS-Norge kan hjelpe med å finne sitt opphav.

- - Når det gjelder adopsjon, kan DNA-testing i noen tilfelle være eneste løsning, sier Carl Birger van der Hagen.

Quo vadis?

AV AINA JOHNSEN RØNNING

Det ble mye gruppearbeid på Lederkonferansen, for hvor skal egentlig organisasjonen gå mot 2020?

Det ble mange diskusjoner rundt bordet på Lederkonferansen. Før Landsmøtet trengte styret innspill til hvilken retning vi skal gå.

Fungerer slektsforskerdagen som den skal? Noen ville ha slektsforskerdagen som den er. Men, man kan kommunisere ut at det er greit å ha andre tema. Det er ulik interesse for temavalg rundt i landet. Mange var også skeptisk til å flytte dagen, eller gjøre datoen valgbar for distriktslagene.

Hva med Grensetreff? Vanskelig å arrangere nord for Trondheim eller langs kysten der man ikke har noen grense mot Sverige og Danmark. Samtidig var mange positiv fordi det jo er mye slekt på tvers av grensene i Norden.

Det var imidlertid stor enighet om at formålsparagrafen bør endres. Vi bør understreke organisasjonens samfunnsnytte, og da særlig; tilgjengeliggjøring, transkribering og scanning.

Navneendring

Det som skapte mest diskusjon var ideer til nytt navn, logo og profil. Få vet hva DIS-Norge er, hva med å bare hete Slekt og Data? Det vil koste og være et etterslep på det gamle navnet, men kanskje kan man nedtone DIS og løfte frem Slekt og Data?

Diskusjonen kommer til å fortsette i månedene frem mot Landsmøtet, der vi skal ta stilling til en rekke av disse spørsmålene.

Databaser fra Nordland

Mannskapsruller fra Nordland 1818-1836 (NY!)
39322 personoppføringer fra hele Nordland (DVD)
kr. 400,-

Link: <http://sa.disnorge.no/mannskapsruller-nordland-1806-1837>

Skifter i Lofoten og Vesterålen
9263 dødsboskifter i perioden 1673-1879 (CD)
kr. 300,-

Link: <http://sa.disnorge.no/dodsboskifter>

Skifter i Salten
15132 dødsboskifter i Salten og Ofoten i perioden 1700-1877 (CD)
kr. 300,-

Link: <http://sa.disnorge.no/dodsboskifter>

Arvid Støvers nedtegnelser
Digitalisert utgave av Arvid Støvers nedtegnelser fra Gildeskål (CD)
kr. 150,-

Link: <http://sa.disnorge.no/dodsboskifter>

Databasene installeres på lokal PC og er fullt ut søkbare, også kombinasjoner som navn, sted, ektefelle etc.

Bestilles her:

kildereg.skifte@sa.disnorge.no

Kun Windows-versjon (XP-Vista-Win7-Win8)

DIS Salten Slekthistorielag

Strikket med hårnåler

TEKST OG FOTO AV NINA GRANLUND SÆTHER

Nesten 20 000 kvinner og menn satt fanget på Grini i kortere eller lengre tid under 2. verdenskrig. Museet har en rekke arbeider som ble laget av fangene i hemmelighet. Særlig tegningene, som viser livet i brakkene og den tyske terroren gjør inntrykk, men en rekke små håndarbeider fanget også min interesse.

Det var ca. 6 000 kvinner som satt fanget på Grini under krigen. De ble holdt strengt adskilt fra mannlige fanger. Flere satt lang tid i enecelle etter tortur og mishandling på Møllergata 19 eller Victoria Terrasse. Fangevokterne gjorde sitt ytterste for å plage dem. I mulm og mørke har de likevel klart både å brodere og strikke.

”

Alt er strikket med hårnåler. Det var de eneste "strikkepinnene" de kunne få tak i.

Stjal tøybiter

Tilgangen på materialer var særdeles liten. Gudrun Fuglestad, fange nummer 9326, var en av dem som klarte å stjele diverse tøybiter som hun kunne dekorere. Belter ble laget av sekkstoff fra madrassen hun lå på, men hun klarte også å få tak i en duk - kanskje fra vaskeriet. Tråd ble hentet ut fra jakker og jumpere. Mange av arbeidene er dekorert med det norske flagg i rødt, hvitt og blått. Et av arbeidene er et Norgeskart. Med hvite sting på blå bunn har hun brodert "Kjemp for alt hva du har kjært".

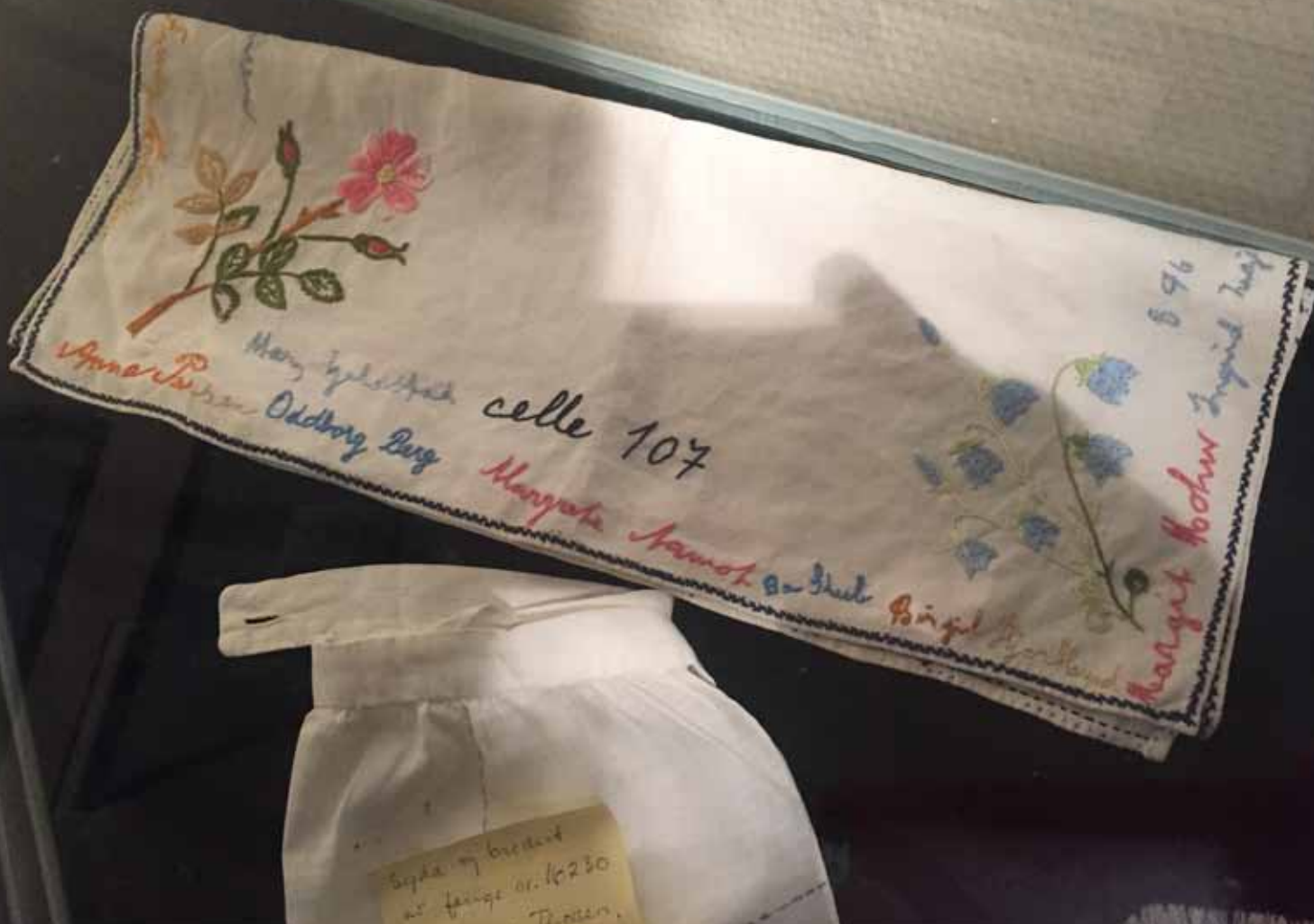
Blant Gudrun Fuglestads arbeider er også en rød nisselue i miniatyr, en knøttliten strikket bamse og et par bitte-bitte små sokker. Alt er strikket med hårnåler. Det var de eneste "strikkepinnene" de kunne få tak i.

Den røde nisseluen var selvfølgelig et pek. Under krigen var det flere som markerte sin motstand mot den tyske okkupasjonen og Quislings nazistiske styre ved å bære rød nisselue. Så dårlig likte tyskerne de røde nisseluene at det i 1942 ble innført forbud mot å bære dem:

◀••• Grinimuseet i Bærum har mange spennende håndarbeid fra fanger, blant annet fra Dagny Qvist som strikket med hårnåler. Her kan man se vottene hun laget og hårnålene som ble brukt.

Flere av broderiene viser hvordan det var i leiren; brakkene, piggråden, gitteret foran vinduet.

«Advarsel. Røde toppluer. Bruken av røde toppluer har tiltatt så sterkt i den senere tid at det fra nu av betraktes som demonstrasjon. Bruken av disse luer forbys derfor fra og med torsdag 26. februar 1942. Fra denne dag vil toppluer bli fratatt enhver som opptrer med sådanne og straffansvar gjort gjeldende mot vedkommende – for barn under 14 år – mot foreldre eller foresatte. Trondheim politikammer, 23. februar 1942.»

Tause helter

Museet er åpent på søndager, og er du heldig kan du få omvisning av en av dem som satt der. Neste år er forhåpentligvis museet utvidet. Styreleder i Stiftelsen Grinimuseet, Bjørn Krogsrud, jobber for at fangene som satt på Grini skal få den oppmerksomhet de fortjener.

– De deler skjebne med krigsseilerne. Jeg undrer meg over at de ikke har fått den hedersbevisning de skulle hatt. Her satt de tause heltene, de var beskjedne og ville ikke profilere seg. Jeg tror alle kommuner i Norge har hatt Grini-fanger hos seg, sa han til Budstikka tidligere i år.

Neste mål for museet er å gjenreise en av brakkene som stod på Grini.

Nina Granlund Sæther er redaktør, forfatter og driver bloggen «Hjertebank»

Alle bildene er tatt av Nina Granlund Sæther på Grinimuseet

Historiske votter

TEKST OG FOTO AV AINA JOHNSEN RØNNING

Vet du noe om disse vottene? De har bokstavane O I S R på venstre vott og årstalet 1772 på høyre, og er fra Røros. Sannsynligvis gitt som gave i anledning bryllup.

Vottene er blant de aller eldste strikkeplaggene vi kjenner her i landet. Forfatter Nina Granlund Sæther skriver om dem i en ny bok, og vil gjerne vite mer om forhistorien til disse vottene. Kan de være strikket til noen i din slekt?

Vottene kan også være gitt i forbindelse med en forlovelse, da slike votter kunne være friergaver.

Ole Jensen Røraas?

En etterlysning på Slekktshjørnet på Facebook ga e noen tilbakemeldinger. Kunne herrevottene tilhøre Ole Jensen Røraas som ble trolovet med Johanna Jonsdatter 3. mai 1772? Ole Jensen Røraas eller Maglivold døde i 1804, det finnes ikke skifte etter ham. Det er forresten sjelden at strikkede klær ble nevnt i skifter. Atrid Ryen opplyser at i skiftet etter Malena Pedersdatter Kurås i 1782 nevnes «1 par Indsprængte blaa Bundings Vanter, videre 1 Grøn Bundings Trøje», men at hun ikke har funnet referanser til strikkede klær i andre skifter.

- Strikking er en veldig ung teknikk. Det finnes veldig få spor før vi kommer til slutten av 1800-tallet.

Plaggene ble nok ofte slitt, og så ble ullen kardet opp igjen og brukt til dyner, isolasjon i veggene med mer, opplyser Nina Granlund Sæther, som har skrevet mange bøker om strikking.

Lejlending med storkarsvotter

Nina Granlund Sæther, som aldri før har slektsforsket, fant seg raskt til rette i Digitalarkivet. Dersom vottene tilhører Ole Jensen Røraas, er Sæther ekstra imponert. For hun har funnet Røraas i folketellingen av 1801.

- Han står oppført som verkets lejlending og grubearbeider. Helt utrolig når man ser de flotte vottene, sier Sæther.

Slik ble de strikket:

Glatstrikka av mørk blått ullgarn. Sydd floss på kragen i trekantmønster i gult, brunt og litt grønt og raudt ved tommelsida. Flossen har ikkje knute, ligg berre i lykkje. Over flosskanten ei kjedestingsrad i brunt, sikksakkkrad i gult og raudt, ei kjedestingsrad i grønt og ei sikksakkkrad i gult og raudt. Påsauma dusk i grønt i kvar side og ein raud dusk like over siste sikksakkkrad på handbaken. Pryding ved tommel med tre kjedestingsrader i gult og raudt, ei grøn kjedestingsrad i sikksakk innafor og ein kross i gult og raudt. Alt i ullgarn. Pryding på handbak med kjedesting i gult, raudt og grønt ullgarn og lys brun og gul silke.

Foto og beskrivelse: Røros Museum

Folketellingen 1. januar 1891

TEKST OG FOTO AV LAILA NORMANN CHRISTIANSEN

Etter kongelig resolusjon av 31. oktober 1890 skulle det gjennomføres folketelling. Tellingen skulle tas opp den 1. januar, og det er også 1. januar 1891 som er trykket på skjemaene, så vi velger derfor å kalle denne tellingen for 1891-tellingen. Enkelte steder, blant annet i en publikasjon fra Statistisk Sentralbyrå av Kjartan Soltvedt (red.), «Folketellinger gjennom 200 år» blir folketellingen kalt «Folketellingen 1890». Ved denne tellingen var befolkningen i Norge 2.000.917 personer.

Prinsippet om at alle, også sjøfolk i utlandet og i norske farvann, skulle være med hadde blitt innført ved folketellingen 1875, og det ble også lagt til grunn denne gangen. Noe helt nytt i 1891 var personsedler. Hver enkelt person skulle føres på en egen seddel, med referanse til husholdningen.

Tellingen ble utført med herredene og byene som hovedenheter. På landet gikk tellerne fra dør til dør, mens man i byene forventet at den enkelte husstand selv fylte ut skjemaene.

Digitalarkivet har ferdigstilt sin fullskanning av folketellingen 1891. Dette må ha vært en stor jobb, da jeg har vært nede i Magasinet i Riksarkivbygningen og sett mengden med bokser som inneholder originalene for tellingen. Hundrevis, faktisk 864 bokser! Grunnen til at det er sånt et enormt materiale, er fordi hver person har en egen seddel for sine opplysninger. Disse sedlene er så limt sammen i «blokker» og står på høykant i boksene.

Folketellingen 1891 omfatter skjema på flere nivåer:

- Hovedsammendraget gir en oversikt over alle tellingskretsene i et herred eller en by.
- For hver tellingskrets er det en hovedliste som viser hvilke bosteder tellingskretsen omfatter.
- For hvert bosted er det en husliste med opplysninger om bostedet.
- For hver person er det en personseddel med opplysninger om personen.
- (Egne sedler med opplysninger om jordbruk er stort sett gått tapt, men er bevart for enkelte herreder.)

1891-tellingen i magasinet i Riksarkivbygningen.

Folketellingen i 1891 ble altså ført i skjemaer av sju typer både for landdistriktene og for byene.

Huslistene og jordbruksskjemaene er svært forskjellige for landdistriktene og byene, Hovedlistene og Hovedsammendragene er relativt like, mens Personsedlene og de to skipsskjemaene er nær identiske. Tellingens originale nummerering av skjematypene er benyttet.

Det ble altså benyttet flere skjematyper, de viktigste for oss slektsforskere av de ovennevnte: hovedlistene, huslistene og personsedlene.

Den store utfordringen er at vi må vite hvor personene vi leter etter bodde. Tellingen i Kristiania er tatt opp pr. menighet.

Det var vanlig at folk flyttet mye rundt i byen, så om du vet hvor de bodde i 1875 og i 1885, betyr ikke det at de er på samme adresser i 1891. En metode for å finne ut hvor familien bodde i årene tett rundt 1891, kan være å finne hendelser i kirkebøkene, sånn som barnedåper, konfirmasjoner, vielser og dødsfall. Der er det som regel adresser oppført på denne tiden. Digitalarkivet har også lagt ut adresseboken for Kristiania 1891.

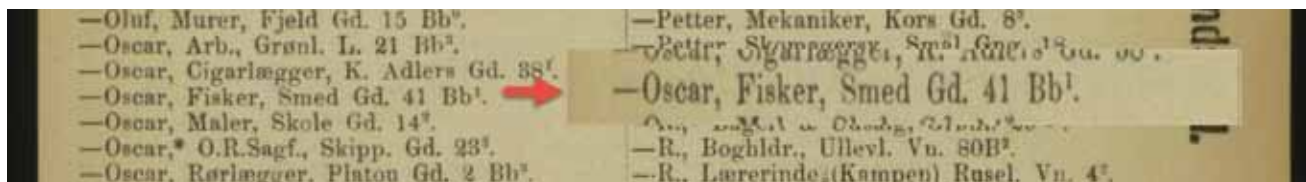
Adressebok som hjelpemiddel

En mulighet for å finne personene vi leter etter, er å bruke Adressebøkene for byen. På Digitalarkivet har de lagt ut skannet versjon av Kristiania Adressebok for 1891, som tegnet situasjonen i byen senhøsten 1890. Dette er det nærmeste man kommer en slags «indeks» for tellingen for 1891 for Oslo, da denne foreløpig ikke er transkribert. Adresseboken finner du her: http://www.arkivverket.no/URN:db_read/db/49225

Husk at det stort sett var familieoverhodet, voksne barn som var i arbeid, studenter og voksne leietakere som ble ført opp i Adresseboken.

Eksempel Oscar Carelius Pedersen og familien

La oss se om vi finner familien til Oscar Carelius Pedersen, som alltid har bodd i Grønland menighet. Først en titt i Kristiania Adressebok, hvor en passende Oscar, fisker og bosatt i Smed gd. 41. (**Figur 1**)

Figur 1

Så over i selve tellingsmaterialet «Folketelling 1891 for 0301 Kristiania kjøpstad» - den skannede versjonen finner vi enklest ved å gå til «Finn Kilde» og søke i fritekst «Folketelling 1891 Kristiania» da kommer den opp som et valg. (Hvis du bytter ut Kristiania med Bergen eller Stavanger, vil du komme til den respektive tellingens side). Bergen er for øvrig allerede transkribert.

Vi finner først kilden i «Finn kilde» på

<http://arkivverket.no/arkivverket/Digitalarkivet>

Når vi velger «Bla» får vi opp siden med alt materialet. Øverst ligger et gateregister, sortert alfabetisk. Vi skal til S – Smedgata.

I gateregisteret noterer vi oss følgende nr:

a) Tellingskrets 167

b) Huslistenr. 1-40

Pk.nr (pakkenummer) er ikke relevant her, dette nummeret henspiller til hvilken eske materialet ligger i magasinet på Riksarkivet.

Vi går tilbake til innholdslisten (se knapp oppe til høyre, «Innholdsliste» for å komme tilbake). Vi holder oss på samme siden, men blar oss nedover til Tellingskretsene. Vi skal ned til Grønland menighet, kretsene 155 til 177 (pluss 269b). Hvis vi tar en rask titt på **Hovedsammendraget** for kretsen (**Figur 2**), ser vi den har følgende ledetekster:

Figur 2

Her får vi vite hvem som har hatt ansvar for tellingen, tilstedeværende folkemengde og hjemmehørende folke-mengde.

Vi går videre i vår leting, (tilbake til innholdslisten) og over til Hovedlisten for krets 167 hvor Smedgata 41 hører hjemme. Hovedlisten er et fortløpende utdrag av huslistene, de gir oss en viktig opplysning, nemlig hvilken husliste Smedgata 41 tilhørte, Husliste 31.

Hovedlisten forteller oss at dette var en stor gård, 57 menn og 48 kvinner hørte hjemme (og var hjemme) i gården i Smedgata 41 den 1. januar 1891.

Tilbake i oversikten på Digitalarkivet. Vi går litt lenger ned på siden, og finner Tellingskrets 167 – Huslister. Kretsen starter med Husliste 1, Smedgata 1, hver husliste har minst 2 skannede sider. Vi skal frem til Husliste nr. 31, Smedgata 41. Det blir litt blailing, men vi finner den rette huslisten (se neste side):

Side 18. Personregisteret og tilhørende Personer
Aars. 1891. (Statistisk Centralbyrå, Oslo)

Side 18. Personregisteret og tilhørende Personer
Aars. 1891. (Statistisk Centralbyrå, Oslo)

Fuldt Navn	Fødselsaar	Fødested	Religionsforhold		Andet	Bemerkninger
			Religionsforhold	Religionsforhold		
Oscar Karelus Pedersen	1854	Kristiania	1	1		
Laila N. Christiansen	1854	Kristiania	1	1		
Johannes N. Christiansen	1854	Kristiania	1	1		
Uranienborg menighet	46-68					
Trefoldighet menighet	69-115					
Gamle Aker menighet	116-136					
Jacob menighet	137-154					

Kildeinformasjon: Oslo fylke, Kristiania kjøpstad, Statlig folketelling (RA/S-2231/E/Ea), 1891-1891, oppb: Riksarkivet. **Permanent sidelenke:** http://arkivverket.no/URN:db_read/ft/52721/97264/

Huslisten som forteller at Fisker O. Pedersen og hans familie som består av 6 menn og 2 kvinner, er å finne på Personsedler nr. 17-24. Listens høyre oppslag forteller hvordan familien bodde, de hadde et værelse og et kjøkken. På 8 personer!

Vi går igjen tilbake til innholdslisten.

Nå skal vi finne Personsedlene. Vi går nedover helt til vi kommer til listen over det som finnes for Grønland menighet, og ned til krets 167, og Personlister. Det er nå vi skjønner hvor stort dette materialet må være. Vi skal helt til Husliste nr. 31. Her må jeg innrømme at det hadde vært ok med en noe mer oppdelt indeksering av materialet. Men ved å velge «gå til angitt side» over bildevisningen, kan man legge inn et sideantall man vil flytte seg, om det er langt unna det man kommer inn på. Familien til fisker O. Pedersen (Oscar Karelus Pedersen) skulle være på Personsedler nr. 17-24 i Husliste 31.

Folketellingen 1891 oppbevares i Riksarkivet. Den inngår som serie Ea i arkiv S-2231: Statistisk sentralbyrå, sosioøkonomiske emner, folketellinger, boliger og boforhold

Folketelling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Kristiania By. Schema 2. Personseddel No. 17

Tællingskreds No. 167 Husliste No. 31

- Fuldt Navn *Oscar Karelus Pedersen*
- Kjøn: *Mandkjøn*. Kvindekjøn.
- Stilling til Familiens Hovedperson: *Selv Hovedperson*, Hustru, Son, Datter, Tjenestetyende, Logerende hørende til Familien, enselig Logerende, Besøgende
o. s. v.
- Ægteskabelig Stilling (for Personer over 15 Aar): Ugift, Gift, Enke mand, Enke, Separeret efter Bevilling, Lovlig fraskilt.
- For gifte Kvinder: Er De og Deres Mand indbyrdes *besøgtet*, som Næsteskendebern (Tremønstinger) eller nærmere? *Nei*.
- Fødselsaar: 1854. For Born under 2 Aar: Fødselsmaaned
- Fødested: By, Herred eller Sogn: *Kristiania*
For de i Ulandet fødte: (Landets eller Stedets Navn)
- Hvilken Stats Undersaat (for dem, der ikke ere norske Undersaatter)

Kildeinformasjon: Oslo fylke, Kristiania kjøpstad, Statlig folketelling (RA/S-2231/E/Ea), 1891-1891, oppb: Riksarkivet. **Permanent sidelenke:** http://arkivverket.no/URN:db_read/ft/52721/97924/

Kort oppsummering:

- Finn adresse i Adresseboken 1891
- Finn kilden i Digitalarkivet
- Finn adressen i Gateregisteret, her får vi vite Tellingskrets.
- Finn gaten i Hovedlisten, her får du vite Huslistens nummer.
- Finn Huslisten, her finner du hovedpersonen ved navn, og her får du vite Personsedlenes nummer.
- Finn Personsedlene, her finner du personene du leter etter.

Tellingskretsene er fordelt i menighetene i byen

Vår Frelses menighet tellingskrets	1-25	Grønland menighet	155-177 og 269b
Johannes menighet tellingskrets	26-45	Oslo menighet (Gamlebyen)	178-203
Uranienborg menighet	46-68	Paulus menighet	204-229 og 241a
Trefoldighet menighet	69-115	Petrus menighet	230- 247 og 223b
Gamle Aker menighet	116-136	Sagene menighet	248-264
Jacob menighet	137-154	Kampen menighet	265-283
		Akershus festning	284

Kilder:

- Christiansen, Laila N. – Slekt og Data 2/2008, Folketellinger og Mantall
- Stoa, Nils Jørgen og Sandberg, Per-Øivind, (2002) Våre Røtter, Håndbok i Slektsgransking, Revidert utgave.
- «Folketellingen 1891.» - Wikipedia. Web. 18.10. 2015.
- Digitalarkivets nettsted, <http://www.arkivverket.no/digitalarkivet>
- 1891-tellingen: http://arkivverket.no/URN:db_read/ft/52721/

DIS-Norge samarbeider med kvenene

TEKST AV AINA JOHNSEN RØNNING

Norske Kveners Forbund/Ruujän Kveeniliitto (NKF/RK) er veldig glad for samarbeidet som er etablert mellom DIS-Norge og NKF/RK. - Vi tror at dette er et samarbeid som begge parter vil ha stor glede av, sier Trygg Jarhola.

Organisering av kvener er av ny dato. Den første kvenforening ble etablert i 1984, NKF/RK ble stiftet i 1987, kvenene fikk status som nasjonal minoritet i Norge i 1998 og i 2005 ble kvensk godkjent som eget språk. Vi har også fått vår egen dag – 16. mars er kvenfolkets dag.

Selv om organisasjonens historie er ung, har kvenene en historie som går langt tilbake i tid. Vi finner kvener omtalt i historisk litteratur allerede for over 1000 år siden. Og opp gjennom århundrene møter vi kvenene mange ganger i den nedskrevne litteraturen. Nyere kvensk historie innebærer en stor folkeflytting fra innlandsstrøk og elvedaler i Sverige og Finland til Ruija, dvs kyst- og fjordstrøkene i Troms og Finnmark.

- Det kom spesielt mange fra Tornedalen, og da fra både svensk og finsk side av Torneelven. Min bestemor er fra Pello på den finske sida, mens bestefar er fra Kukkolakoski (nær Haparanda) på svensk side. I siste halvdel av 1800-tallet kom det særlig mange til Varangerområdet, Vadsø har siden da ofte blitt kalt for kvenbyen. Fra siste del av 1800-tallet skjedde det en endring i norske myndigheters holdning til kvenene.

De var først blitt godt mottatt i det nye landet; de var arbeidsomme folk, kom med ny kunnskap til de som drev med jordbruk og ble raskt dyktige fiskere. Men så begynte fornorskinga, spesielt i skolen og i kirka. Det ble forbud mot å snakke kvensk og undervise på kvensk i skolen, og

Nestleder i NKF/RK, Trygg Jakola

kvenene ble også sett på som en trussel mot den norske staten. Man kan vel si at fornorskinga holdt fram helt til bortimot 1970, sier Trygg Jakola, nestleder i NKF/RK.

I dag er kvener og kvensk blitt usynlig på mange områder i samfunnet, men språket lever utsatt.

- Det blir færre og færre av de som snakker kvensk, så det trengs et skikkelig løft for at kvensk språk ikke skal dø ut. For NKF/RK er dette en viktig sak. Vi opplever at flere og flere av våre medlemmer er interessert i sine røtter. Derfor blir samarbeidet med DIS-Norge viktig. Vi ser allerede nå mange oppgaver som vi kan samarbeide om, sier Jakola begeistret.

Trygg Jakola besøkte DIS-kontoret og generalsekretær Anne Schiøtz

Fylogenetisk anetre

AV SVEIN DAVIDSEN

Som slektsforskere er vi godt kjent med anetrær. For de fleste av oss er målet å fylle inn så mange grener av treet så detaljert som mulig. De kildene vi bruker er primærkildene: kirkebøker, folketellinger, skifter, testamenter og andre kilder som kanskje ikke alltid er helt å stole på.

Et av problemene med disse kildene er at de bare går så langt tilbake som skriftlige kilder er tilgjengelig. For de fleste av oss er dette rundt 250-300 år, eller 10-12 generasjoner. Nå er det heldigvis mulig å forlenge denne tiden ved hjelp av DNA tester.

Genetisk slektsforskning

Hovedgrunnen til den voksende interesse for DNA-tester, i tillegg til hva de kan fortelle testeren om hans/hennes urgamle opprinnelse, er at DNA testresultatene kan hjelpe til å finne nye grener på anetreet når nære treff dukker opp.

DNA-treff er lett å arbeide med når man studerer noen få testresultater, men det er vanskelig å konstruere et anetre manuelt fra treffresultatene når de kommer opp i et dusintall.

Det finnes nå oppdaterte dataprogram som bruker de nye omfattende DNA-testresultatene til å generere fylogenetiske anetrær for å komplementere tradisjonelle anetrær. Denne artikkelen er en kort introduksjon til tre av disse programmene som sammen genererer et mannslinjeanetre fra Y-DNA STR testresultater.

Fylogenetiske anetre

Jeg tilhører Y-DNA haplogruppen N-L550 (N1c1a1a1a), og som et eksempel på hvordan fylogenetiske programmer virker, valgte jeg testresultatene fra de i FTDNAs Norgesprosjekt(1) som tilhører N-L550 gruppen og som, for det meste, har norske farslinjer. Ved å avgrense valget til dem som har testet enten 67 eller 111 markører, er det i alt 32 kandidater.

De 32 testresultatene ble samlet på et regneark, modifisert som nødvendig, og lastet inn i et av programmene: «Y-Utility: Y-DNA Comparison Utility, FTDNA

111», på McGee websiden(2). Utdata fra dette programmet er inndata for det neste program: «PHYLIP» (PHYLogeny Inference Package), som er en samling av programmer for å dedusere fylogenetiske trær(3). Et av programmene, «fitch.exe», genererer inndata for et tre-tegneprogram, «Mega6»(4).

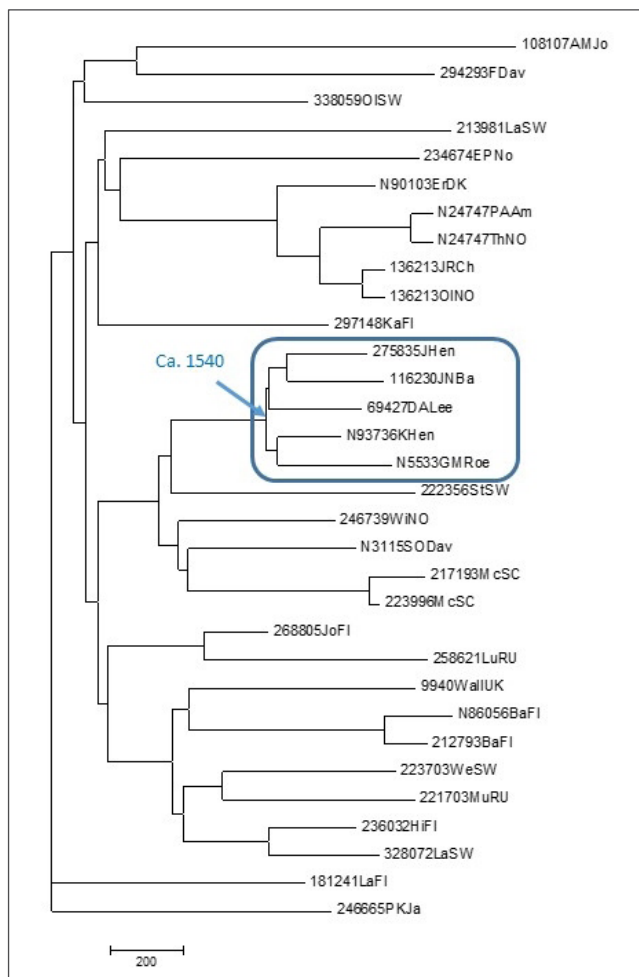
I alle tre programmene er det en rekke alternativer man må velge mellom for å få de rette utdatafiler generert, og på Dave Hamms websider(5) er det omfattende og nyttige instruksjoner som jeg brukte ofte.

Hg N-L550 Fylogenetisk anetre

Det fylogenetiske mannslinje-anetre for de 32 mennene konstruert av Mega6 er vist i Figur 1. Den beste vurdering i dag er at L550 mutasjonen skjedde for rundt 2800 år siden, men det er lett å se fra treet at, selv etter så mange år, er det fortsatt noen klynger med menn med nære treffmarkører, dvs en felles ane ikke så langt tilbake i tid.

Algoritmene og de matematiske prosessene som brukes i de forskjellige dataprogrammene er alle basert på statistiske prosedyrer, så det er rimelig å spørre hvor nøyaktig anetreet i Fig. 1 kan være. En av grunnene til valget av N-L550 kandidatene for denne prøven var at jeg og andre nettopp har skrevet en artikkel i «Gjallarhorn»(6) hvor vi viser hvordan vi sporet farslinjen til 5 menn, «Hallingdal-klyngen», tilbake til én felles ane fødd i 1540 i Hallingdal. I Fig.1 er Hallingdal-klyngen markert med en blå boks, og det tradisjonelle mannslinje-anetreet er vist i Figur 2.

Sammenligning av de to treene i Fig 1 og Fig 2 viser at de er identiske, noe som tyder på, i hvert fall i dette eksempel, at det fylogenetiske treet har blitt konstruert helt korrekt.

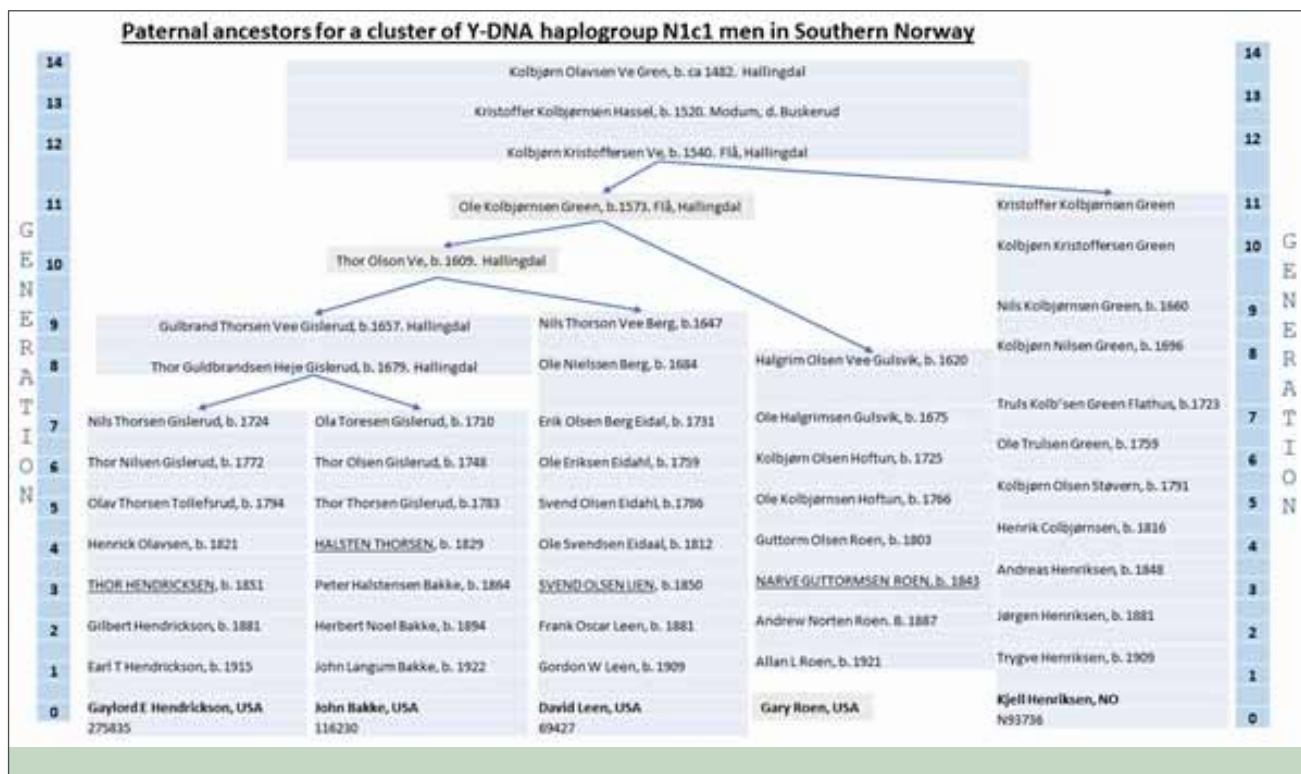
En ekstra bonus er at da vi vet den siste felles anes fødselsår, AD 1540, kan vi datere treet ganske nøyaktig og med 200 års markøren vist, kan datoen for andre mulige felles aner estimeres.

Treet i Fig 1 viser at det ikke er noen andre i Norges-prosjektet som er i nær slekt med Hallingdal- klyngen. En svensk tester, ID 222356, er den nærmeste, men ca. 500 år bakover fra 1540. Mitt resultat, N3115SODav, viser heller ingen nære treff, bare en mulig felles ane med tre andre rundt AD 1300, en fra Norge og to fra Skottland, far og sønn, som jeg er i kontakt med.

Mere komplekse fylogenetiske trær

For å se hvordan de tre programmene behandlet større databaser samlet jeg alle Hg N markørresultater fra de som i FTDNAs Norges og Skogfinne prosjektene hadde testet 67 og 111 markører, 146 resultater i alt.

Figur 1. Fylogenetisk anetre for 32 N-L550 menn med, for det meste, norsk mannslinje. Hver person er identifisert med FTDNA's IDw pluss initialene og/eller landskode. Personene i det markerte området er diskutert i teksten

Figur 2. Mannslinje anetre for «Hallingdal-klyngen» konstruert fra norske primærkilder. Siste felles ane er Kolbjørn Kristoffersen Ve, f. 1540, Flå, Hallingdal

Den samme prosedyren ble brukt som med N-L550 eksemplet, med noen endringer nødvendig for den større databasen. Men selv med disse endringer tok det min datamaskin, 2,4 GHz prosessor og 4,0 GB minne, over 10 timer å kjøre fitch.exe programmet, men til slutt kom Mega6 inndatafilen ut.

Figur 3 viser en veldig komprimert versjon av Hg N treet, en normal versjon ville ha tatt 5 sider å vise. For de som er interessert skal jeg legge en kopi av den originale pdf format på Dropbox(7).

Hallingdal-klyngen, som er i den markerte boksen, er tegnet litt forskjellig enn i Fig 1, men har de samme, rette genetiske aneforhold som vist i Fig 1.

Det er interessant å notere at hvis man bare går tilbake mindre enn 1000 år, dvs til vikingetiden, viser Fig 3 bare 5-6 forfedre for majoriteten av de 146 Hg N menn som har tatt en DNA test.

Konklusjon

Treff med DNA testresultater har lenge vært brukt for å finne nye genetiske «søskenbarn». Nye, frie, data-program kan nå brukes til å plassere DNA-treffene i et fylogenetisk tre hvor det er mye lettere å forstå mulige slektsforhold med andre testere.

Med nye produkter, spesielt nye SNP-tester, fra DNA testfirmaene, og med lavere priser allerede på vei, vil databasene med testresultatene vokse veldig hurtig og de diskuterte fylogenetiske programmene vil være blant de ideelle programmene for å behandle testresultatene. Programmene krever stor datakraft hvis databasen er stor, men med de nye SNP-testene er det mulig å begrense inndata filene til de mest relevante haplo-undergruppene definert av de nye SNP-testene.

Resultatene diskutert i artikkelen ble generert på en PC med Window 7. Jeg har nå oppdatert min PC til Window 10 og kan rapportere at alle tre programmene virker akkurat som tidligere.

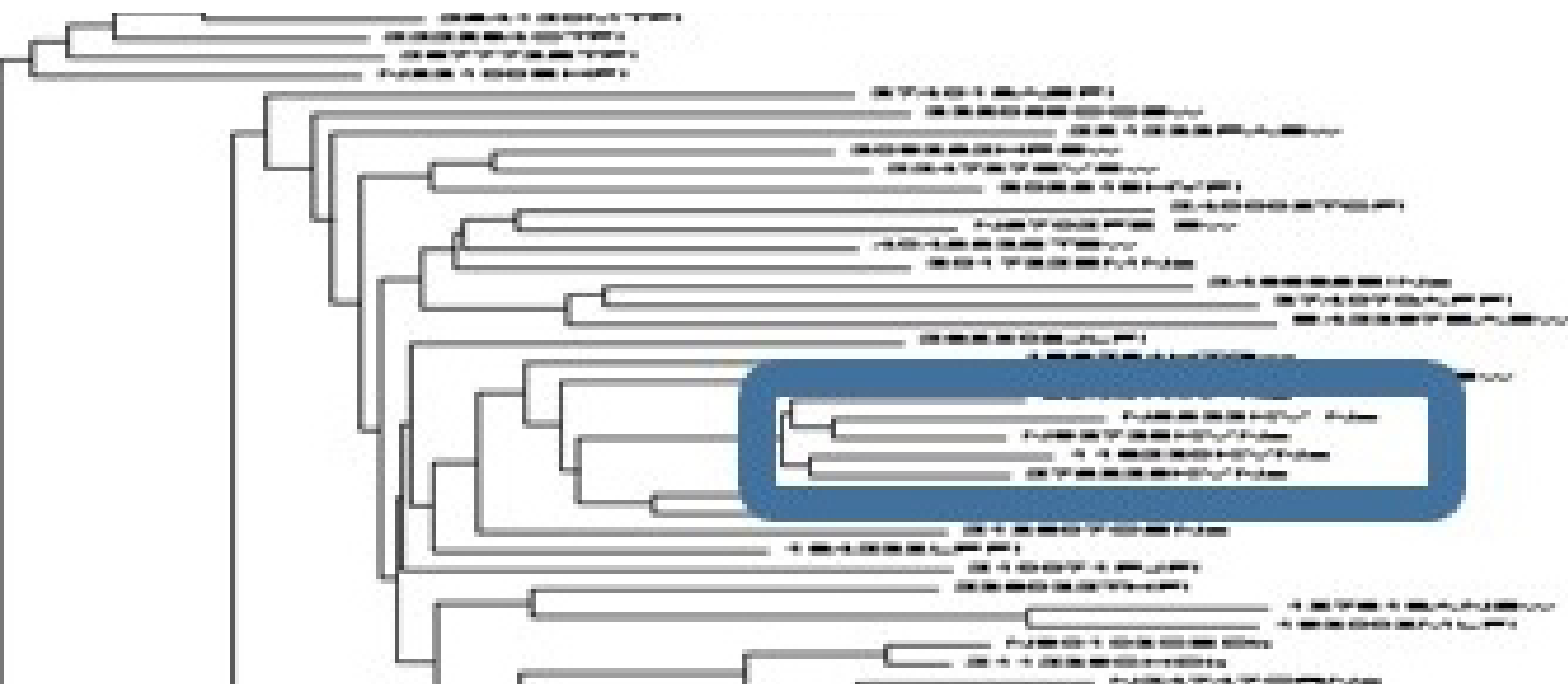

Figure 3. Kompakt fylogenetisk tre for 147 Hg N menn i FTDNAs Norge og Skogfinne prosjektene. Den blå boksen markerer Hallingdal-klyngen som er diskutert i teksten.

Referanser:

1. <https://www.familytreedna.com/group-join.aspx?Group=Norway>
2. <http://www.mymcgee.com/tools/yutility111.html>
3. <http://evolution.genetics.washington.edu/phylip.html>
4. <http://www.megasoftware.net/>
5. http://home.earthlink.net/~odoniv/HamCountry/HAM_DNA_Project/HAM_DNA_Phylogenetic_chart_Instructions.html
6. Francesca Hendrickson, USA; Gerd Rabben, Norge; Svein Davidsen, Sveits. «Jakten etter stamfaren til fire menn i Hallingdal». Gjallarhorn No.56, 2015. <http://www.gjallarhorn-blad.com/>

Forhatt lærer

TEKST OG FOTO AV HANS ISDAHL

Hvis ikke jeg husker feil, ba dere om å få tilsendt spesielle gravminner.

O mviseren vår i Gildeskål kirke gjorde oss oppmerksom på den ene av disse to, den forhatte lærer Lindbom – trasig å se for oss lærere:

På korset kan vi lese:

«Her hviler den for sandhed forhadte og forfulgte lærer H. C. Lindbom. Gud være mig for Jesu blod mig synder naadig og god. Død paa Kielling i sit 89 aar den 23/9 1906.»

Stort bedre blei det ikke da vi også fant gravminnet til en slektning av læreren:

På steinplaten står det:

«Herunder hviler madam Bergitte Lindbom, født i Hæsvik i Finmarken af forældre Bergitte Fejermund og Kellengren aar 1800. Død paa Kjelling d. 27de april 1879. Ved megen trængsel indgik du i Guds rige! Du bar dit kors i flere aar med stor taalmodighed, ligesaa da du lagdes paa et smertens sygeleie 1 1/2 aar, der holdt dig vaagen hver nat, men sov nu sødelig om føie tid jeg samles vil med dig! Tak for din trofaste kjærlighed, men tung vorder livets reise den, hvis hjertesorgen nager! Og tung er den vei, der dannes gennem plager! Fred med dit støv! Velsignet være dit minde!»

Korrigeringer

Redaksjonen i Slegt og Data beklager at navnene til Alf Christophersen og Wilhelm Færden ble feilskrevet i artikkelen om "Grynderen" i siste nummer. Forfatteren av «Banksjefens stol» fikk også skrevet navnet sitt feil. Hans riktige navn er Stål Alfredsen.

Slektsforskerskolen

del 14

Verktøy i slektsforskningen

AV HELENE GURIHUS

En velutstyrt verktøykasse kommer godt med når du skal arbeide med slekten din. Jeg skal her ta for meg noen verktøy som, brukt riktig, kan hjelpe deg i gang, eller videre.

Genealogiske ressurser <http://www.disnorge.no/genress>

Hva finnes av kilder for et område? Dette og enkel innføring i hva som kan gjøres når du arbeider deg ut av Norge finner du her. Samtidig er det en stor hjelp til å navigere i tidligere kommuner og sogn. Tjenesten er delt inn etter dagens kommune- og fylkesgrenser. Den viser tidligere kommunenavn og hva de heter i dag, samt har en sognehistorikk som gir deg en pekepinn på hvilke kirkebøker som er relevant for ditt arbeide.

Når du har snevret deg inn til en kommune listes det opp, med snarveier til nettressurser, alt fra folketellinger, kirkebøker, bygdebøker, adressebøker, kart og lignende.

Tidligere i slektsforskerskolen:

- Nr 3 2011: Del 1: Hvor i all verden begynner man?
- Nr 4 2011: Del 2: Bruk gravminnene
- Nr 1 2012: Del 3: Foto – hva kan man bruke?
- Nr 2 2012: Del 4: Scanning av bilder – hvordan fjerne Moire-mønstre?
- Nr 3 2012: Del 5: Restaurering av bilder – kommer langt med gratis programvare.
- Nr 1 2013: Del 6: Hvordan slektsforske i Danmark
- Nr 2 2013: Del 7: Hvordan søke i Australia
- Nr 3 2013: Del 8: Slektsblogg – hvilke bilder kan du bruke?
- Nr 4 2013: Del 9: Hvordan søke i svenske kilder?
- Nr 3 2014: Del 10: Det norske Australia
- Nr 4 2014: Del 11: Finn deg et webinar!
- Nr 1/2015: Del 12: Gamle gårder og gårdsnavn
- Nr 3/2015: Del 13: Googling for slektsforskere

**Genealogiske
ressurser**

[Hjelp] [Tips oss] [Admin]

Søk etter ressurser
Søk etter kommune

	Emner	Innlegg	Siste Innlegg
Etterlysninger Akershus, Aust-Agder, Buskerud, Finnmark, Hedmark, Hordaland, Møre og Romsdal, Nordland, Nord-Trøndelag, Oppland, Oslo, Rogaland, Sogn og Fjordane, Sør-Trøndelag, Telemark, Troms, Vest-Agder, Vestfold, Østfold, Norge - ukjent fylke, Hvor i Norge ligger stedet?, Slechter, Etniske minoriteter, Emigrasjon og andre land, Om posting av etterlysninger	55931	386336	Ny bygdebok om Husmenn I... 15 Nov 2015 04:53:07

Slechtsforum

<http://www.disnorge.no/slechtsforum>

Før eller siden står vi alle fast. Da er det greit å ha et sted å diskutere spørsmålet med andre som også deler din interesse. Slechtsforum er delt inn i to hovedkategorier; Etterlysninger som er geografisk inndelt, samt et område for slechtsfaglige diskusjoner og hjelp til tyding av kilder.

Her er det samlet mye spisskompetanse innen de forskjellige områdene.

Når du legger ut et spørsmål eller en etterlysning, ta med så mye informasjon som du har. Kanskje er det i en av detaljene som du ikke tenker på at løsningen ligger.

Nålevende personer skal ikke omtales på sidene, det kan du ta direkte på e-post med den som har informasjonen.

Tjenesten forutsetter innlogging. Du kan registrere deg som gjest og prøve ut tjenesten. Som medlem har du endel flere valgmuligheter enn som gjest.

Gravminner

<http://www.disnorge.no/gravminner/>

Kirkegården er til uvurderlig hjelp når man leter etter personer og detaljer om deres liv.

I skrivende stund dekker den gravminnet til i overkant av 2,3 millioner personer, hvorav 1,2 millioner er med fotografi av gravminnet. Husk at gravminner i beste fall er annenhånds kilde. På gravminnet står kun det som steinhuggeren har

blitt fortalt av de etterlatte.

Gravminner er et nasjonalt dugnadsarbeid hvor alle kan bidra. Om en kirkegård nær deg ikke er registrert, kan du hjelpe andre ved å gjøre en innsats.

Søk i DISTreff

Fornavn:

Etternavn: (Må fylles ut i)

Sokn:

Fylke: [Alle]

Tidsperiode: (årstall)
Fra: Til:

Ikke returnér treff fra følgende medlem(mer): (eks 4040 3856)

Søk **Logg på**

Språk
Norsk

Antall treff pr. side:
100

☒ DISTreff-NO ☐ DISbyt-SE
☐ DISTræf-DK ☐ DISbyt-FI

Familieoversikt for Jens Pedersen

Peder Jensen Moe ◀
1688 f. Hole, Buskerud *
1765 d. Hole, Buskerud *
1765 bgr. Hole, Buskerud *

Mari Nielsdatter ◀
1691 f. Hole, Buskerud *
1747 d. Hole, Buskerud *
1747 bgr. Hole, Buskerud *

Jens Pedersen

1725 f. Hole, Buskerud *
1726 dp. Hole, Buskerud *
1750 g. Hole, Buskerud *
1762 Hole, Buskerud *
1801 Hole, Buskerud *

DISTreff <http://www.disnorge.no/distreff>

DISTreff setter deg i kontakt med andre som arbeider med "dine". Det som er fjerne slektninger av deg er nære for andre, og omvendt. Alle medlemmer kan bidra, og der i gjennom få utvidet tilgang til å navigere deg rundt i andre sine innsendte slektstrær.

Et av verktøyene i tjenesten er GEDtreff, et program du laster ned og kjører på egen maskin.

Med et uttrekk av data fra slektsprogrammet ditt gir det deg hjelp til å få geografiske navn og egenavn riktig, samt at det gir et vell av rapporter om hva som er bra og hva som kan bli bedre.

Slektsforskerbasen <http://www.disnorge.no/sfbasen>

Dette er en oversikt over hvem som arbeider med slekt i hvilke geografiske områder og gårder. Det er kontaktinformasjon slik at du kan ta kontakt med andre som har slekt i samme område som deg.

Slektsforskerbasen

- Hovedsiden
- Finn slektsforsker
- 50 siste brukeropdateringer
- Fritekstsøk
- Hjelp

Velg gård i Gausdal kommune

Aanstad (mnr:2, gnr:2)	Au
Austreng (mnr:35, gnr:36)	Avl
Bauker (mnr:48, gnr:49)	Bei
Brandslie øvre (mnr:19, gnr:19)	Br

Vis slektsforskere i følgende fylke:

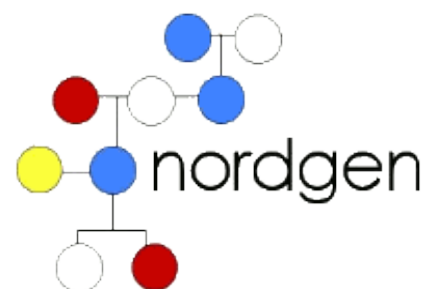
Akershus	Aust-Agder
Hedmark	Hordaland
Nordland	Oppland
Sogn og Fjordane	Sør-Trøndelag
Vest-Agder	Vestfold

Nordisk ordbok

<http://www.nordgen.com/ordbok>

Mange må utvide sitt arbeidsområde til våre naboland. Der støter vi på andre ord og uttrykk som er fremmede for oss, og som gjør det tyngre å lete seg frem.

Ordboken inneholder engelske, svenske, norske, danske, finske og islandske ord. Du kan søke på hvilket som helst av disse språk og få eksempel på hva det heter på de andre språkene.

Slektsforskeren Ketil Figenschou

AV EVEN KARLSEN

Ketil Figenschou er 57 år fra Ørlandet. Han har og har hatt flere funksjoner i distriktslaget og er også varamedlem til DIS-Norges styre. Da Ketils onkel fant en bankboks med slektsopplysninger var dette starten for slektsforskeren i Ketil.

60 000 navn fra Ørlandet

Slekta til mor er fra Ørlandet og Fosen. Ketil har best kjennskap til denne sida av familien. Tidlig på 1990-tallet kom det ut bygdebøker for Ørlandet. Sammen med en kamerat samla Ketil navna fra bygdebøkene i en egen database. Antallet i databasen kom fort opp i 40 000 navn og er siden komplettert til over 60 000 navn. Denne databasen har vært til god hjelp i egen slektsforskning.

Ketil har også god nytte av databasen når det er andre slektsforskere som forsker i samme område.

Jul i Babylon

Tippoldefar Lars Liström født 1840 kom fra Sverige til Hatfjelldal og gifta seg der med ei lokal jente. Plassen deres fikk navnet Babylon. En gang skulle Lars til Sandnessjøen for å handle til jul.

Lars skulle handle matvarer men kom tilbake med ei brennevinskagge. Da han kom heim til tippoldemor satt han kagga på bordet og sa at nå blir det «jul i Babylon». Uttrykket «Jul i Babylon» lever fortsatt på folkemunne i Hatfjelldal.

Eieren av Kirkenes

Neste prosjekt for Ketil er å finne mer ut om farssida. Far var fra Sør-Varanger i Finnmark, han kom til Ørlandet som flymekaniker. Familienavnet Figenschou kommer opprinnelig fra Tyskland.

En av de første var Elias Fiigenschow født 1599 i København som var en av de mest betydningsfulle malere på 1600-tallet.

Elias var den første som flytta til Norge, han budde i Bergen. En av hans etterkommere – Ketils tippoldefar, Hans Petter Figenschou født i 1828 i Lyngen i Troms, var handelsmann og eide heile Kirkenes i den tida som gruveselskapet AS Syd-Varanger starta.

Sett på nett

AV LAILA NORMANN CHRISTIANSEN

Folketellingen 1.1.1891

Etter kongelig resolusjon av 31. oktober 1890 skulle det gjennomføres folketelling i hele landet. Tellingen skulle tas opp 1. januar, og det er også 1. januar 1891 som er trykket på skjemaene.

Ved denne tellingen var befolkningen i Norge 2.000.917 personer.

Tellingen er nå fullskannet og er lagt ut på Digitalarkivet. Flere er allerede i gang med transkribering av enkeltkommuner, og disse transkriberingene blir lagt ut på Digitalarkivet etter hvert.

Tellingen finnes i sin helhet her (både det skannede materialet, og de til nå transkriberte menighetene): http://digitalarkivet.arkivverket.no/finn_kilde?s=1891&fra=&til

Denne tellingen kan være litt vanskelig å få oversikt over, både

på landet og i byene. Derfor kan det være lurt å ta en titt på Liv Marit Haakenstads blogg-innlegg her <http://www.genit.no/?p=263> for å se hvordan man leter manuelt på landsbygda, og Laila N. Christiansens artikkel på side 14-16 i dette nummer av Slekt og Data om hvordan du finner frem i Oslo. Statsarkivet i Oslo har laget et gateregister, dette er dessverre ikke tilfelle i de andre byene. Bergen er transkribert av Riksarkivet/Statsarkivet i Bergen.

Følg med på «Sist Utlagt» på Digitalarkivet for å se når nye transkriberte databaser blir lagt ut!

Foto: Privat

DIS-Vestfolds Digitaliseringsprosjekt

DIS-Vestfold har et eget digitaliseringsprosjekt. Et tett og godt samarbeid med bla., Vestfoldarkivet resulterer i stadig nye skannede kilder på nettsiden, <http://vf.disnorge.no> (se under «Kilderegistrering» i menyen til venstre).

Bare den siste måneden har det kommet ut flere interessante kilder. På Vestfoldarkivet har ivrige DIS'erne funnet og skannet flere tellinger fra 1815, og de dekker henholdsvis Holmestrand, Nordre og Søndre Rode, Tønsberg, Søndre-Mellom og Nordre Rode og Slagen Søndre Ness i Tønsberg.

I tillegg er Tønsberg Forsorgvesen - Kopibog for Hjemstavnsforklaringer 01.01.1887 - 19.04.1890 også nylig ferdigstilt og publisert, og en skoleprotokoll med Greveskogen videregående skole elevregister for 1891-1912.

Medlemsprotokoll for Losje Aftenstjernen - Medlemsprotokoll 1880-1893

Reisebrev og tanker etter en DIS-Norge-tur i USA 2015

TEKST OG FOTO AV NINA KARINE MAGNUSSEN

Hva er viktigst når man er på tur med DIS-Norge? Selvfølgelig slektsforskning tenker du, jo men det er så mye mer! Oppskriften på en flott tur er herved klar. Du blander en flokk DIS'ere, noen normale mennesker som kjenner en DIS'er, du bestiller en dreven guide fra tidligere tur, en tidligere turdeltager med lederansvar og topper det hele med en bussjåfør som nesten feller en tåre når vi alle skilles i Salt Lake City.

Håper du er nysgjerrig på litt flere detaljer.

Turen startet for 36 reiselystne på Gardermoen 23 september. og noen timer senere sto de klare på O'Hare i Chicago og lurte på hvor guiden var. Guiden Inger-Torill Kirkeby fra Escape kom etter hvert, dog en smule sjokkert over hvor raskt vi var kommet gjennom passkontroller, sikkerhetskontroller og bagasjeutlevering.

Snart satt vi i bussen til Lamers med Mark som utskremt sjåfør, klare for innkvartering og mat i Chicago sentrum.

Da lærte vi fort hva en amerikansk porsjon er - og alle ble mette og vel så det.

Reiseleder Johnny Lyngstad fikk fort en super dialog med Mark. Han jublet allerede dag 2 over norske koffertgjelpere. Han lærte seg mye norsk i løpet av turen, til tross for amerikansk og finsk avstamning. En flott sjåfør!

Chicago er og forblir en mektig storby og når været også matchet en god norsk sommer var rammen satt for dagens guidede tur. Den foregikk både i buss og gående. Stein fra Nidarosdomen innfelt inn i veggene på Chicago Tribute, Skyline med store parker, prangende bygg, lunsj på Navy Pier med tivoli og nydelig utsikt.

Jonny Lyngstad holder en intro om DIS-Norge og hvem vi er, og hvilke planer vi har for turen. Her på Norwood Crossing, Chicago

Fra The Buffalo Museum, Jamestown.

Oppholdet i Chicago ble avsluttet på det tidligere norskdrevne aldershjemmet Norwood Crossing. Her traff vi en rekke foreninger med norsk-amerikanske representanter som kunne fortelle om hva og hvordan de driver i sin forening. For å nevne noen: The Norwegian National League, Chicago Torske Klub (!), Norwegian Pioneers Social Club, Friends of the Viking Ships, Vesterheim Museum.

Den ekte gleden vi møtte allerede i Chicago og videre alle steder vi var, hos alle foreninger og mennesker vi traff på hele turen, gjør at man blir ydmyk. Å føle at man bidrar til å glede både unge og voksne fordi vi alle har felles ekte interesse for hverandres familier, aner, språk og kultur gjør noe med en!

17 mai-komiteer på størrelse med ett norsk kommunestyre, innsamling av midler for å flytte norske kirker og / eller bygge hus til en gammel båt. Antall timer frivillige legger ned i alt dette arbeidet er helt ubeskrivelig stort og vi så det overalt.

Alle de fantastiske gamle bøker som finnes på hver en liten avkrok er imponerende. Lokale kilder og samlinger er fantastiske og gullgruvene er mange. Men vi må huske at her er det å leite og leite og lese og lese ikke søke ... ikke digitalt ... men det finnes der. Og heldigvis var det stadig noen på turen som kunne juble litt, bli overrasket, bli stumme, felle en liten tåre eller le hjertelig.

Norskedalen, Coon Valley

Her kom vi til et nydelig sted der vi forstår hvorfor nordmenn ble værende. Amish bosetning i Cashton var utrolig spennende. Og få en fra lokalbefolkningen til å guide oss på en slik måte, der møtet med selve menneskene der de bor ble både levende og ekte.

Amy Boxrud møtte oss og gjorde besøket på St. Olaf College til en svært hyggelig formiddag, som ble avsluttet med lunsj i «the King's rom».

Som medlem i DIS-Follo, Vestby må selvfølgelig lunsjen på Borgen Cafe i Westby, Wisconsin nevnes. Møtet med Mayor Dan Helgersen og hans Denise var svært hyggelig.

Både i Chicago og La Crosse hadde vi med oss besøkende i bussen. Artig og hyggelig, og ekstra hyggelig for de som fikk besøk.

Mange besøk

Stadig noen som dro avgårde, skulle treffe noen, hadde truffet noen. Opplevde også at alle i gruppa var opptatt av hverandres besøk og gjøremål. Gjensidig glede og interesse for hverandre.

Grete og Karl Martin Emblemsvåg på Willis Tower 24 september 2015

Den storslagne velkomsten og dagen med Gjerde-familien i Sunburg var uventet interessant. Både far og 2 sønner med egne gårder lot tresking og arbeide ligge en hel dag til ende. Ikke trodde jeg at gårdsbesøk skulle bli så interessant. 2 x kirkebesøk, gravminneregistrering, lunsj på brannstasjonen avsluttet med kaffe, kjeks og ost på The Gjerdefarm ble toppet med at DIS'er Bjørn Terje Schou spilte fløyte på kjøkkenet til familien Gjerde til stor applaus.

Nå var ikke Terje vanskelig å be, han var både forsanger, mellomsanger og ettersanger. Han hadde med stor fløyte, liten fløyte og ukulele, og var ett flott bindeledd mellom oss og mange av de vi møtte. Og var vi ikke lei (det ble vi ikke!) ble han oppfordret til allsang i bussen.

I bussen var vi jo mange timer og mange mil. Hele 440 norske mil ble det før bussen ankom Salt Lake City.

I bussen var det presentasjon av de fleste, det var historier, skrøner og ikke minst en masse god informasjon fra Inger-Torill etter hvert som vi passerte stat etter stat.

Minnesmerket til Sitting Bull

I Montana, Theodor Roosevelt's Nationalpark, så vi minnesmerket til Sitting Bull. Ja minnene er så utrolig mange at det er plent umulig å få det inn i ett eneste reisebrev!

Høstfest sa du, ja det var også på programmet. Og om man digger det eller synes det er en smule Harry så ble det faktisk greit det også. Det sørget blant annet de ulike konsertene med Highwaymens, Millie K, Bjørø Håland eller brødrene Sollie-Tangen for. Millie K holdt tonen i 2 minutter, så ut som 70 men ba oss leve mens vi kunne. Selv var hun 92 år!

I Mankato sto et nydelig minnesmerke for den store massehengingen av indianere i 1862.

Turen i området Billings, Big Timber og Livingston var en dag med store kontraster. Alt fra store naturinntrykk til jamsession både med og uten hørsel, med og uten gehør, med og uten notekunnskap på seniorsenteret kan nok ikke beskrives men må oppleves. Men de som fikk seg en svingom med oss smilte fra øre til øre.

Det er allikevel menneskene, de personlige historiene som sitter igjen. Og den fantastiske naturen, men store åpne landskap som vekslet fra storbyene Chicago, St Paul, Minnesota til slettene over indianerområdene, steinsetningene v/Canyonland. Nasjonalparken Yellowstone med både bisoner (By'Son) og svartbjørn, alle geysirene med den største Old Faithful.

Salt Lake City

Vel fremme i Salt Lake City fikk vi en strålende velkomst med super guiding i alle etasjer i mekkabygget til mormonerne. Nemlig FamilySearch Library. Stort, større, størst og her var det nok noe for de fleste. Elaine Hasleton var med oss og bisto med innspill og gode tips.

Middag på toppen av byen, nesten bokstavelig talt, da mange av gruppa valgte middag på The Roof, i mormonernes flotte bygg med nydelig restaurant og utsikt til deres egen kirke som lignet ett eventyrslott i mørket.

Glemte jeg nevne at vi sov godt også! Bortsett fra litt «jetlag» var det ikke noe å klage på her heller! Den største utfordringen nå var å velge bilder til dette reisebrevet, for det var utrolig mange å velge i.

Skatt og slektsforskning

AV FINN KARLSEN

Det er mange skatter i slektsforskningen, men i denne artikkelen vil jeg gå gjennom en del av de kildene som gjelder skattlegging og som kan være aktuelle for oss. Opp gjennom tidene har virksomheten til konge, stat, kirke og forsvar i hovedsak vært finansiert ved skattlegging av hele eller deler av befolkningen.

I den forbindelse er det opprettet en rekke manntall for å finne ut hvem som kunne skattlegges og hvordan skatten kunne fordeles. Det ble også publisert en del lister over selve skattleggingen. Det ble etter hvert mange forskjellig skatter som ble pålagt befolkningen etter som myndighetene hadde behov for midler til bl.a. krigføring.

Disse dokumentene befinner seg enten i Riksarkivet eller ved et av Statsarkivene.

En del av disse dokumentene er gjort tilgjengelig på Digitalarkivet. Særlig gjelder det de eldre dokumentene. Noen av dokumentene er også skrevet av og dermed gjort søkbare. Alle aktuelle lister er imidlertid ikke publisert på Digitalarkivet ennå. En kan også søke etter slike dokumenter i Arkivportalen uten at det dermed er sagt at alt er tilgjengelig der.

Trykte kilder

En del av de eldste dokumentene er skrevet av og trykt.

Eksempel på dette er Skattematrikkelen for 1647 som er utgitt i fylkesbind. Disse finnes tilgjengelig på Digitalarkivets bokhylle. Alle regnskapene fra før 1570 er trykte og utgitt i "Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede" og "Norske lensrekneskapsbøger 1548-1567". Disse kan kjøpes hos Riksarkivet eller lånes gjennom biblioteket.

Kilder på DA

I denne gjennomgangen vil jeg konsentrere meg om de kildene som er tilgjengelige på Digitalarkivet. Under snarveier finner vi dem samlet som hovedgruppe Regnskap og skatt. Her finner vi lenker til de tre hovedgruppene Lensregnskap (til 1660), Stiftamtstuerregnskap (1660-1690) og Fogderegnskap (stort sett fra 1678 – 1695, kommer snart 1696 – 1711). Dessuten er det direkte lenke til noen spesielle serier: Ekstraskatten 1762 og Sølvsatten 1816.

Futeregnskapene alene fyller nesten 5000 arkivesker.

Under området Finn kilde på Digitalarkivet vil etter hvert de forskjellige regnskapene og skat-

23 Sept

Forordning, Angaaende Et EXTRA-Paabud udi Norge.

KJØBENHAVN,
Trykt hos Directøren over Hans Kongel. Majestæts og
Universitets Bogtrykkerie, Nicolaus Christian Hopffner.

Den trykte forordninga av 23. september 1762 er på over seks sider og har 9 paragrafar.

tematerialet bli å finne. Det gjelder både de som er skrevet av og dermed er søkbare og de som ennå bare er skannet. Foreløpig er det bare vel 200 enheter som er tilgjengelige her, men det kommer stadig nytt.

Skatteoversikt

Riksarkivet har laget en detaljert oversikt over de skattene som er funnet i Fogdearkivene for perioden 1660 – 1814. Dette dokumentet finnes ved å velge Fogderegnskap (skannet) under snarveier på forsiden i Digitalarkivet. På neste bilde under overskriften Les mer finner vi Fogderegnskap. På det neste bildet finner vi i høyre marg Forord til katalog om fogderegnskap. Det er et dokument på ca 60 sider. Den første delen inneholder en beskrivelse av fogderegnskapene. Som vedlegg i dokumentet følger en liste over de forskjellige skattene. Her er godt over 100 forskjellige skatter omtalt.

Typer skatter

Liv Mykland har i sin bok Håndbok for brukere av statsarkivene laget denne oversikten over skattene i fogderegnskapene: Kontribusjoner

som er årlige faste skatter og avgifter, Tiende som en andel av produksjon, Jordavgift, Jordboksretter som var leie og avgifter av offentlig eid gods, Ekstraskatter fra 1760-årene, Konsumpsjonsskatt, Særskatter på formue, næring og inntekt, bl.a. sagskatt, Andre særskatter som skostatt, parykk skatt og prinsessestyr som ble utlignet for å dekke medgift når prinsesser giftet seg, Rettighet var avgifter for folket i Finnmark, Arveavgift og Landskatt som ble innført i 1816 og som erstattet mange av de andre skattene.

Kildematerialet

Som nevnt foran er mye av regnskapsmaterialet fram til rundt 1700 skannet og gjort tilgjengelig på Digitalarkivet. Materialet fram til og med 1711 er også skannet og vil etter hvert bli gjort tilgjengelig.

Materialet er i første omgang organisert på regioner, for eksempel Agder, Vestlandet, Trøndelag. Innenfor hver region får vi en liste over fogderiene og innenfor fogderiet liste over årene for dokumentene som er bevart.

Først i regnskapet er selve hovedregnskapet som antagelig i de fleste tilfelle ikke er spesielt interessant. Til regnskapet er det imidlertid laget en rekke vedlegg for de forskjellige inntektene. Dersom vi for eksempel velger Trøndelag, Strinda og Selbu fogderi og regnskapene for 1695, får vi følgende liste over vedlegg: Sagmesterskatt, Husmanns- og håndverkerskatt, Engeskatt, Kverns katt, Odelsskatt, Legdsrulle, Rosstjeneste, Presteskatt, Militære gårder, Tredjeårstake, Leidang, Arbeidspenger og Sikt og sakefall. Jeg vil anbefale å gå inn på den lista som er nevnt over om de forskjellige skattene som finnes i fogderegnskapene for å få en forklaring på hva de forskjellige skattene var.

De forskjellige vedleggene inneholder stort sett oversikter over hvem som skal betale de forskjellige skattene samt hvilket beløp det gjelder. I noen tilfeller er bare gården nevnt, men de fleste listene inneholder navn på den som skal betale skatten. Skattene er organisert på Tinglag.

Ekstraskatten 1711

Denne skatten er på skrivende tidspunkt ikke tilgjengelig på Digitalarkivet, men den er skannet og vil etter hvert komme som skannede kilder under fogderegnskap. Skatten blir ofte kalt for Sko-skatt fordi den blant annet også gjaldt skattlegging av nye sko. Men den inneholder også en rekke andre skatter. Blant annet var det skattlegging av parykker og lignende med unntak for eldre menn som av en eller annen grunn var nødt til å bære parykk. Den inneholdt også en folkeskatt som gikk ut på at alle som mottok lønn av andre skulle betale en ekstra skatt.

Manntallet til disse skattene er også viktige for slektsforskere. Selv om det ikke gir oversikt over alle, er listen over de som betalte Folkeskatten nyttige.

Ekstraskatten 1762

Den skatten ble innført i september 1762 og var en skatt som skulle betales av alle over 12 år.

Skatten medførte store opptøyer blant folket i forskjellige deler av landet. Skatten var på 8 skilling pr måned eller 1 riksdaler pr år, noe som var ganske mye penger. Skatten ble opphevet i 1772.

I materialet vil vi finne hovedmann-tall over alle som skulle betale skatt samt lister over tilgang og avgang. Dermed blir dette et veldig interessant materiale for slektsforskningen for denne perioden. Dessverre har fogdene ført sine regnskapsvedlegg på litt forskjellige måter, og en del av manntallene har også gått tapt. Dermed vil vi ikke alltid kunne finne det vi leter etter. Men det er et materiale som absolutt bør undersøkes som en del av vår slektsforskning.

Noen få av listene til Ekstraskatten er skrevet av og dermed gjort søkbare, men de aller fleste er foreløpig bare tilgjengelige som skannede bilder. Dermed er det nok et incitament for oss til å forsøke å beherske gammel håndskrift.

Sølvskatten 1816

Sølvskatten 1816 er også en aktuell kilde for slektsforskere. I forbindelse med at Norges Bank ble opprettet, var det behov for en egenkapital av en viss størrelse. Stortinget fastsatte dette til 2 millioner spesidaler og fordelte dette ut på de forskjellige amtene. I amtene ble beløpet fordelt på de forskjellige tinglagene som igjen fordelte dette ut på alle mulige skatteyttere som et tvunget innskudd. Den foreligger både i skannet utgave og som søkbar kilde for hele landet.

Hvis vi under Finn kilde på Digitalarkivet velger Regnskap og skattemateriale og der klikker på Sølvskatten 1816, får vi 61 treff på regnskap for det enkelte fogderi som både er søkbar og blabar. For alle tinglagene i fogdene finner vi lister over alle som skulle betale innskudd og hvor mye de skulle betale. I starten var det snakk om gull og sølv, men etter hvert ble det gjort mulig å betale også med penger. Det finnes også restanselister over de som ikke betalte.

Forsiden av forordningen av 21. februar 1711. Denne forordningen påla det norske folk å betale skatt av en rekke ting: nye sko, vogner og lystbåter, parykker og fontanger, samt tjenestefolks lønn. ... ➤

Adel i Sverige

AV TONE MOSEID, FOTO: ANNE SCHIØTZ

De årlige svenske slektsforskerdagene er alltid en opplevelse. Det er så mange av dem! Svenske slektsforskerorganisasjoner, altså – og de samarbeider om dette store, årlige arrangementet, som går på omgang rundt i landet. I 2015 fant det sted i Nyköping, noen mil sør for Stockholm.

Tema for årets svenske slektsforskerdager virket ved første blick lite relevant for en norsk slektsforsker: “Ett gods – en värld”. Svenskene har jo mye mer adel og så mange flere godsherrer enn det vi kjenner fra norsk historie. Men sannelig ble det interessant, da Karin Lindvall presenterte den svenske herregårdskulturen. Hun er etnolog og lensmuseumssjef i Sörmland. Et gods var som en liten verden i seg selv.

Der kunne man fødes, leve og dø, uten å bevege seg utenfor dette mini-universet. Der fant du herskapet og

statarne, tjenestefolket, skomakere og jegere, presten og jordmødrene. Dette nettverket av mennesker var plassert inn i et hierarkisk, og svært regelstyrt samfunn. Alle hadde sin plass. Det var utenkelig at tjenestefolket brukte samme trapp som godsherrens slektninger.

Gods og herregårder

Det mest interessante ved dette innledningsforedraget, hvor hun beskrev om godset som et eget univers, var at det var arkivenes kildemateriale som ga all denne informasjonen. Arkivmaterialet

fortalte om detaljer, det ble puslespillbrikker som kunne settes sammen til et detaljrikt bilde, der enkeltindividene trådte fram. Her har vi inspirasjon å hente, også til norsk slektsforskning.

Kanskje har vi noe av det i bygdebøkene, men hvor mye arbeid legges det egentlig inn i skrivingen av dem, når det gjelder hele bredden av arkivmaterialet?

Hvor ofte brukes lokal- og privatarkiv, ved siden av det tradisjonelle kirkebok- og folketellingsmaterialet?

De årlige svenske slektsforskerdagene er alltid en opplevelse. Det er så mange av dem! Svenske slektsforskerorganisasjoner, altså – og de samarbeider om dette store, årlige arrangementet, som går på omgang rundt i landet. I 2015 fant det sted i Nyköping, noen mil sør for Stockholm.

Det var et variert program med mange interessante foredrag. Her fra et av dem.

Variert utstilling

Årets svenske slektsforskerdager besto av en jungel av stands – alle de ulike slektsforskerorganisasjonene, de kommersielle aktørene, arkivene, forlag, mangfoldet var stort, og kjøpelysten tilsvarende. Men det mest imponerende var den kvaliteten som alle foredragene var preget av. Det var kørordninger for å komme inn på de enkelte foredrag, og det var garantert noe for enhver smak. Vallonerne i Sverige, svenske slaver i Nord-Afrika, matkultur, finske slektsgrener, men også gode innføringer i hvordan man finner fram i de ulike arkivkildene.

Det mest interessante jeg fikk med meg, var forfatteren Karin Bojs som presenterte sin bok “Min europeiska familj – de seneste 54.000 åren”.

Etter å ha tatt permisjon fra jobben som vitenskapsredaktør i Dagens Nyheter har hun brukt tre år på å grave seg helt tilbake til de første menneskene, våre urfedre og urmødre, selvsagt ved hjelp av DNA og nyere forskning på menneskets utvikling.

DNA i slektsforskningen

Dette er en slags Europahistorie, skrevet på en helt ny måte. Leselig, til tross for at boka er større enn en murstein, godt illustrert, og ikke minst veldig spennende for en slektsforsker. Denne får vi håpe kommer også på norsk, selv om det selvsagt er helt greit å lese den på svensk.

Person- og slektshistorie

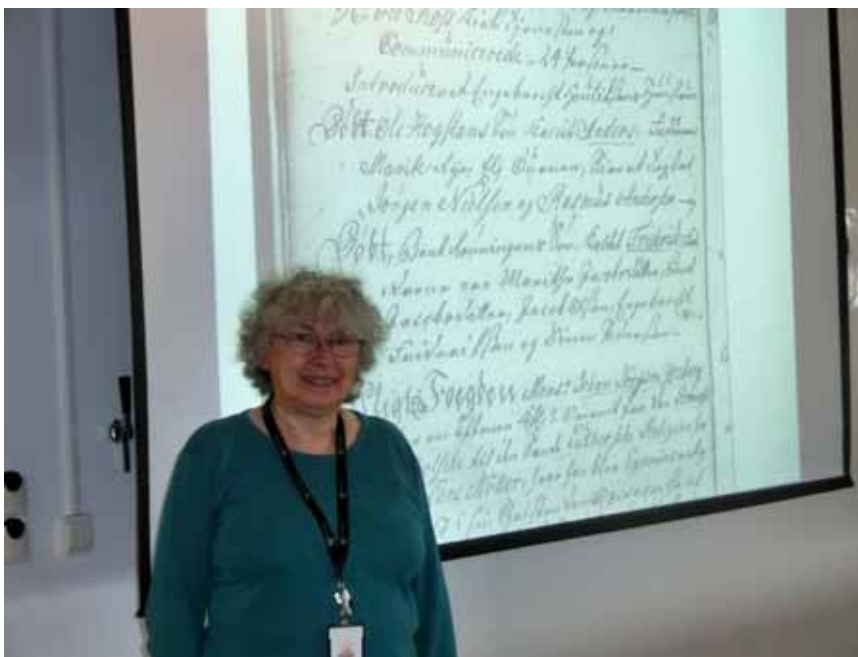
Og dette var det som slo meg mest, når det gjelder årets svenske slektsforskerdager.

Svært mange av foredragene dreide seg om forfattere som presenterte bøker de hadde skrevet. Ikke så mye de tradisjonelle slektshistoriene – nei, det er helt tydelig at det er i ferd med å vokse fram en flora av litteratur med utgangspunkt i dette med person- og slektshistorie. Dette underbygger på mange vis det at slektsforskning er så mye mer enn å samle navn og årstall. Det vi utretter som slektsforskere, har en samfunnsnytte på svært mange områder. Det var verdt å ta med seg tilbake til Norge.

Og neste år er de svenske slektsforskerdagerne i Umeå.

Strømmer til foredrag i Trondheim

TEKST OG FOTO AV ODDVAR MUNRO-JENSSEN

Elin Jacobsen hadde skriftkurset

De som dro til sjøs etter konfirmasjonen, dro ofte ut fordi det var tradisjon. Både faren, bestefaren, brødre og onkler hadde gjort det samme. Kameratene dro også ut. Det ga status å komme hjem fra «den store verden» med nye klær, ting som ikke kunne kjøpes i Norge, og lommeboken full av penger. Det fikk nok også de yngre til å tenke at «Jeg skal også ut å se verden».

Dette fortalte Kristoffer Eliassen Grini på et av de åpne medlemsmøtene som DIS-Sør-Trøndelag har hver første torsdag i hver måned. Her er det foredrag om ulike tema, som dette om førstereisguttene. Noen mønstret på i Oslo mens andre måtte til Hamburg eller andre havner. Arbeidsoppgavene varierte. Noen var byssegutt og skrelte poteter og vasket opp, mens andre var smørere eller drev med vedlikehold, fortalte Kristoffer Eliassen Grini.

Måneden etter var det foredrag om ubåtbunkeren Dora. Da fikk tilhørerne høre om bakgrunnen for havneområdet, de ulike havneplanene og okkupasjonstiden da Dora ble bygd. De fikk også høre om planene for anlegget i etterkrigstiden. I dag er det Arkivsenteret som holder til i den gamle bunkeren med lager, kontorer og lesesalsplasser.

Klare til å hjelpe

Hver tirsdag er det slektsverksted mellom klokken 10 og 13 på lesesalen i tredje etasje. Da sitter

medlemmer fra DIS-ST klar til å hjelpe med store og små slektsnøtter. Da Slegt og Data var innom slektsverkstedet den 13. oktober var det full aktivitet der. Noen satt med protokoller og bygdebøker mens andre lette etter slekt i manntallene, folketellinger og kirkebøker på nettet.

En av dem som hjelper til med å finne slekt er Målfrid Lundhaug Aalberg. På spørsmål om hvordan oppmøtet har vært i høst, svarte hun: «Det var ikke var så mange her sist uke grunnet høstferien, men uka før var det fullt hus».

I tillegg til kildene fra Digitalarkivet har DIS-ST også tilgang til databasene hos Ancestry.com. For de som leter etter slekt i Sverige er det svenske nettstedet arkivdigital.se et godt hjelpemiddel. Mange leter også etter dødsannonser og informasjon om slekta i avisene. Da er Svar, som er en søketjeneste i Nasjonalbibliotekets aviser, til god hjelp. DIS-ST har også en boksamling som er mye brukt.

«Finn din slekt»

En torsdag i midten av hver måned er det også «Finn din slekt» fra klokken 18 til 20. Da er det mulighet til å få hjelp fra erfarne slektsforskere og de ansatte på arkivet.

Denne torsdagen var det over 20 stykker som hadde tatt turen på lesesalen for å få hjelp til å finne slekt, og for å slå av en prat med likesinnede. Etterhvert som de fant plassene på lesesalen kom både pc, notater og kamera på bordet. Litt senere gikk praten livlig rundt bordet.

Det var 20 personer som hadde meldt seg på høstens skriftkurs

Denne kvelden var det også kontakt-personene for Embla og Brothers keeper til stede for å vise programmet og å svare på spørsmål.

Det ble en prat med Paul Haakonsen som hadde med seg noen demonstrasjonsprogram for Embla på CD. Mens demonstrasjonsprogrammet på CD kjørte introduksjonsdelen sa han at på denne versjonen er det bare mulig å legge inn 50 personer. «Det kan gjøres på to måter. Du kan skrive inn navn og informasjon selv eller overføre en gedcom-fil fra et annet slektprogram for å se hvordan programmet virker. På den måten får du et innblikk i hvordan programmet fungerer». Blant det som ble vist var hvordan velge for eksempel blått for menn og rosa for kvinner.

Han demonstrerte også på eget program hvordan en kan velge ulike layout for å lage rapporter. Når programmet lukkes kan du velge om du vil lagre sikkerhetskopi og hvor du vil ha den. Paul avsluttet med å si at som medlem av Embla har du også mulighet for å inngå avtale om å opprette testamente til inntil 3 avtalte "arvinger" som alle skal overta en kopi av alle slektsdata et medlem har lagt inn i sin database i tilfelle denne skulle falle fra.

Det medfølger et gyldig slektsprogram sammen med databasen til arvingene. Dette gjelder særlig for enslige som ikke har noen i sitt nærmiljø som umiddelbart kan overta denne databasen og vet hvordan materialet kan anvendes. Med et slikt testament sikrer en at møysommelig datainnsamling ikke går tapt.

Ketil Figenschou holdt på med å ordne plakater og brosjyremateriell til Slektforskerdagen 2015. Vi stilte spørsmål om hvordan oppmøtet på «Finn din slekt» har vært. Ketil sa at det har vært litt færre på «Finn din slekt» denne høsten, men dette er et tilbud for dem som ikke har mulighet til å være på Slektverkstedet.

Kurs i skanning og skrift

Denne høsten arrangerer DIS-ST tre kurs, skannekurs, skriftkurs og slektskurs. I september ble det holdt kurs i skanning av fotografier.

Det var 10 påmeldte til dette kurset. Der lærte de hvordan de skulle gå fram for å skanne bilder til datamaskinen. Det var fotograf Nils Kristian Th. Eikeland som holdt kurset.

For mange er det vanskelig å tyde gamle dokumenter og brev fordi de er skrevet med gotiske bokstaver. Statsarkivet i Trondheim har derfor arrangert skriftkurs. Kurset er en oppfølger til grunnkurset i gotisk skrift som tidligere har blitt arrangert av Statsarkivet.

Dette kurset var for dem som har lært litt gotisk tidligere og som ønsket å lære mer om å tyde gammel skrift. På kurset ble det brukt kilder som ligger på Digitalarkivet. Eksempel på kildene som ble gjennomgått var blant annet kirkebøker, manntall, ekstraskatten og tingbøker. Deltakerne fikk tilsendte oppgaver som skulle løses, og det var også mulig å stille spørsmål som de lurte på underveis. Kursholder Elin Jacobsen opplyste at det var 20 personer som har meldt seg på kurset denne høsten.

I november er det slektskurs som går over fem kvelder. Kursholder er Finn Karlsen. Av tema som skal tas opp er dødsfall og skifter, forbrytelse og straff, hus og eiendom, emigrasjon og immigrasjon. Siste tema er om militære ruller.

Langåpen lesesal på torsdager

På torsdag er lesesalen åpen til klokken 18. Dette er et tilbud til dem som ikke har mulighet til å besøke arkivsenteret på dagtid.

Det betyr at den som har mulighet til det kan benytte seg av tilbudet før medlemsmøtet klokken 1830 (første torsdag i måneden) eller «Finn din slekt».

Er du på lesesalen må du huske å bestille kilder fra arkivet før klokken 1430. Du kan også sende mail til arkivet på satrondheim@arkivverket.no eller bestille via arkivportalen.no, men da må det gjøres dagen før du skal på arkivet.

Slektsforskerdagen 2015 i Trondheim

TEKST OG FOTO AV ODDVAR MUNRO-JENSSEN

I år var Slektsforskerdagen lagt til Suhmhuset og NTNU Gunnerusbiblioteket. Mange hadde møtt fram i andre etasje på Gunnerusbiblioteket da dørene ble åpnet litt før klokken 10.

Flere utstillere hadde rigget seg til med informasjon: DIS-Sør-Trøndelag hadde rigget opp en informasjonsstand der en kunne få informasjon om foreningen og de ulike tilbudene. Det var lagt ut informasjonsmateriell og det var mulig å kjøpe bøker og CD'er. For dem som ønsket det var det også mulig å tegne medlemskap. Det var også demonstrasjon av de ulike slektsprogrammene, og presentasjon av bildebehandling. Interkommunalt arkiv (IKA) hadde stand og informerte om hvilke oppgaver de har. Blant oppgavene til IKA er å gi kurs, råd og veiledning

til kommunene og fylkeskommunen i Sør-Trøndelag og Os kommune i Hedmark, i alle arkivspørsmål. IKA oppbevarer papirarkiv fra 1837 til 1995 og elektroniske arkiv fra 1990 og fram til i dag.

Strinda historielag var også til stede med informasjon om det arbeidet de driver med. De hadde med et utvalg av årbøkene «Strinda, den gang da» som en kunne se på. Det var også mulig å kjøpe nye og eldre utgaver av bøkene.

For dem som hadde en slektsnøtt eller to var det mulighet til å få

hjelp til å lete de opp. Medlemmer i DIS-ST satt klar med datamaskiner for å yte hjelp og å svare på spørsmål om slektsforskning.

Presentasjon av NTNU

Klokken halv elleve hadde Universitetsbibliotekar Sølvi Løchen en presentasjon av NTNU Gunnerusbiblioteket og dets historie. Så fikk tilhørerne høre om hvilket tilbud biblioteket har.

Hun avsluttet med en presentasjon av det nye biblioteksystemet oria.no, der du kan søke på bøker og artikler som er i bibliotekets samlinger.

Finn Kalsen fortalte om hvordan han jobbet med å få frem historiene til "Hvem tror du at du er".

Sølvi Løchen presenterte også Norsk slektshistorisk forening (NSF) og tilbudene de har. De gir ut tidsskriftene «Norsk Slekthistorisk tidskrift» og «Genealogen». Foreningen har lokallag i Oslo og på Hedmarken. Tidligere i år ble det også stiftet lokallag her i Trondheim.

Etter foredraget var det flere som ble med på omvisning i biblioteket.

Andre fant seg et bord i kaféen med kaffe/te og noe å bite i.

Finn om arkivmateriale

Neste foredrag var ved Finn Karlsen. Han jobbet tidligere ved Statsarkivet i Trondheim (SAT) og var med på å finne fram til en del av de opplysningene som ble presentert i programmene «Hvem tror du at du er» på NRK.

Finn startet med å fortelle om konseptet og hvordan kjendisene ble valgt ut. I slike program er det viktig å fortelle en historie. «Vi gikk derfor gjennom arkivet for å finne dokumenter slik at vi kunne lage en god historie». Så gikk han over til å fortelle hvordan han gikk fram for å finne informasjon om slekta til Ingrid Lorentzen og Kari Bremnes.

Mens han fortalte ble det vist eksempler på kilder som ble brukt. Blant de kildene som ble brukt var kirkebøker, folketellinger, branntakstprotokoller og fogdens justisjournal. Mye av dette ligger også tilgjengelig på Digitalarkivet. «Under opptakene på Dora ble det bare brukt et kamera. Det betydde at samme scene måtte filmes flere ganger fra ulike vinkler», sa han og viste noen bilder fra opptakene. Det var ikke helt lett å gjøre de samme bevegelsen med fingrene over kirkeboka når det skulle filmes en gang til forfra. Programmet formidlet historien til enkeltmennesket. Til hjelp ble det derfor satt opp en tidsliste med alle hendelser og de dokumentene som ble brukt. «Det er noe alle som leter etter slekt kan lage. Da får du bedre oversikt over de viktigste hendelsene i personens livsløp» avsluttet han.

La oss lage et alternativ til MyHeritage!

I Slekt og data nr. 1/2 2015 spør Frederick Gran "Skal MyHeritage kvele slektsgranskingen?", og det er et berettiget spørsmål.

Jeg har lenge savnet en god måte å dele opplysninger på. Mange sier at alle må studere kildene. Det er jeg ikke uten videre enig i. For jeg er ikke ekspert på alle kildene og kan risikere å tolke dem feil eller ikke forstå betydningen av dem, selv om det er noen kilder jeg kjenner svært godt etter hvert. Dessuten ser jeg at livet ikke er langt nok til å studere alle de relevante kildene for hele slektstreet mitt.

MyHeritage, Geni, FamilySearch og flere nettsteder er lansert for å dele data. Men hva får vi? Gamle feil blir tatt godt vare på her, og flere rapporterer at det er nærmest umulig å få dem korrigert. Resultatet er at slektstrærne her i beste fall kan gi en indikasjon på hva man skal lete etter. Men noen større verdi har de ikke.

Jeg har en visjon. En visjon om et sted å dele opplysninger. Et sted det er naturlig å oppdatere når man har funnet noe nytt slik at andre kan ha glede av det. Et sted der all informasjon er gratis. Et sted der all informasjon er sporbar og kildedokumentert slik at det kan

kontrolleres. Og så kan jeg unngå å bruke mye tid på å finne ut av problemer som andre har løst for lenge siden.

Jeg har bakgrunn som IT-konsulent (systemutvikling, ERP-systemer, prosjektledelse) og har arbeidet med slektsforskning i 30 år. Jeg har også hatt en spesiell interesse for datastrukturer innenfor slektsforskning. Med det utgangspunktet har jeg laget en fungerende prototype på en løsning som skal oppfylle visjonen: www.geneapedia.org.

Alle opplysninger er fritt tilgjengelige uten pålogging. Man trenger kun pålogging for å registrere opplysninger. Det vil etter hvert bli mulig å registrere seg for hvem som helst, men jeg ønsker å teste løsningen grundigere først. Databasen inneholder i skrivende stund rundt 8000 personer hovedsakelig fordelt på bønder i Gjesdal, skotsk adel og bergensfamilier.

Her skal ingen informasjon ha eiere som forhindrer feilretting. Her er det ikke mulig å laste opp gedcom-filer med duplikater og manglende kildehenvisninger. Her er det mulig å registrere motstridende informasjon fra forskjellige kilder. Her logges alle endringer. Og ja, det er selvfølgelig en del utfordringer her. Mange er løst, noen har en løsning på tegnebrettet og noen gjenstår å løse.

Christoffer Owe, Sandnes
Medlemsnr. 14506

Historiene som ikke fortelles

AV AINA JOHNSEN RØNNING

Slekt og Data har tidligere slått et slag for de historiene som ikke fortelles i slektsbøker eller bygdebøker. Her kommer et til. Som slektforskere vil vi jo ha hele historien om slekta, ikke bare solsiden.

Torgrim Eggen har nylig lansert en bok om hjemmebrenning, sammen med Jon Bertelsen og Rudi Høyenes. «HB – en destillert norgeshistorie», er en reise på tvers og langs – både i historien og på norgeskartet. Vi var på boklanseringen og fikk de beste historiene fra boka, som er den første boka om dette pikante fenomenet hjemmebrenning, som jo slekter har drevet på med siden vikingtiden og enda lengre. Så sent som i 1984 svarte 86 % av befolkningen bekreftende på at de hadde drukket hjemmebrent, og 40 % sa de kjente til fremgangsmåten.

- Dette er et molekyl av den norske folkesjela, fortalte Eggen som ikke er ukjent med fenomenet. Han vokste opp i Ål, et sted med sterke hjemmebrenttradisjoner.

- Far fortalte at hans første erfaring med sprit var å drikke satsen av frosne grønnsaker under krigen. De fisket opp alkoholen i stampen hvor halvtinte poteter og grønnsaker lå og fløt, sa Eggen på boklanseringen.

Trøndersk husflid

Som barn i Oslo var heller ikke Eggen ukjent med spritproduksjon, og han hørte det dryppet hele natten fra naboblokka. Der brente alle – unntatt presten som etter sigende heller forgrep seg på ungene i området. Men, det er særlig i Trøndelag at spritproduksjonen tok av – bokstavelig talt.

- 21 fabrikker ble lagt ned av politiet på 90-tallet i Melhus – en kommune med 15.000 innbyggere. Hus ble bygget rundt hjemmebrentfabrikker. Lokalbutikken solgte paller av sukker – ett tonn av gangen. Dette var ikke bare trøndersk husflid, det var storskalaproduksjon, sa Eggen.

Han tror ikke det var tilfeldig at akkurat Melhus har vært hjemmebrenthovedstaden i Norge.

- Jeg skriver om Melhus helt tilbake til Snorres tid. Man har ikke vært villig til å bøye nakken for alle påbud, enten de har kommet fra konger i København eller fra Oslo, som i dag, sa Eggen til de fremmøtte på den svært så hemmelighetsfulle baren «Himkok» i Oslo.

Mona Levin: Mors historie

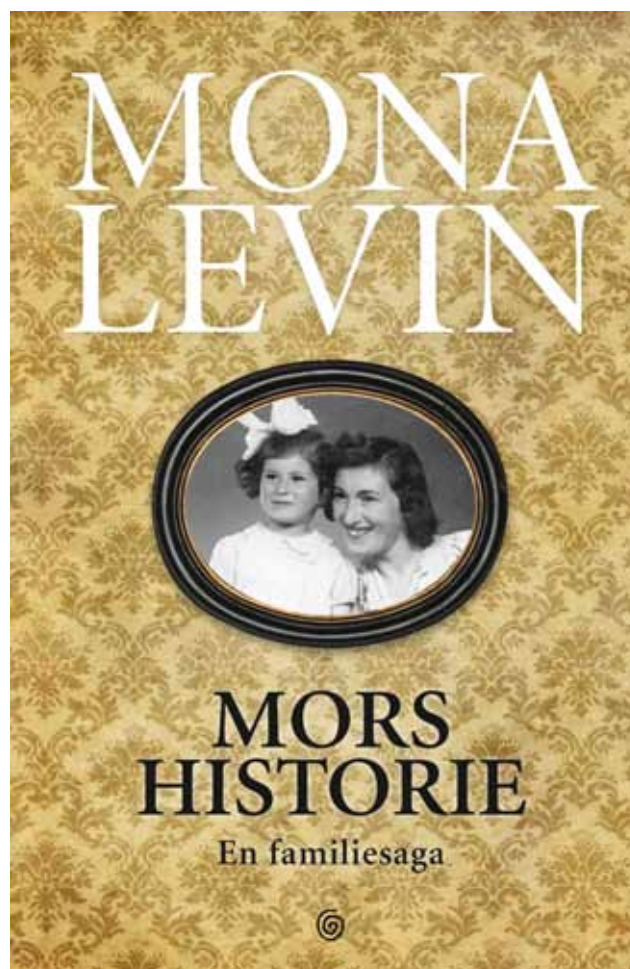
AV TOR GERVIN

Journalisten, forfatteren og skuespilleren Mona Levin er blant de utvalgte, som har deltatt i TV-serien *Hvem tror du at du er?* Programmet ble sendt i januar 2015. Sammen med teamet fra produksjonsselskapet Monster trålet hun gatene på Grünerløkka, der familien bodde for rundt 100 år siden. Mona Levin var også med til Vilnius og Riga. Hun fikk et helt nytt innblikk i familiens liv. TV-programmet førte til stor interesse for jødisk liv i Norge.

Når Mona Levin nå har skrevet *Mors historie*, sier hun selv at boka ville manglet en vesentlig dimensjon uten hennes deltakelse i *Hvem tror du at du er?* Boka bygger ellers for en stor del på gode samtaler med moren, Solveig Levin.

- Mor har fortalt i alle år, men ikke slik i detalj som hun har vært villig til fra hun var 98 år gammel til hun i skrivende øyeblikk er 100 og et halvt, skriver Mona Levin i forordet.

Tidlig på 1980-tallet skrev Mona Levin selvbiografien til sin far, pianisten Robert Levin. Også *Med livet i hendene* har gitt godt grunnlag for arbeidet med den nye boka.

Til hjelp for leserne innledes *Mors historie* med slekts-trær, der vi finner alle familiemedlemmer som er nevnt i boka. Godt er det, for de er mange. Mona Levins siste bok er mer en familiesaga, enn bare moren Solveigs historie.

Det skal være usagt om det er forfatteren eller forlaget som valgte tittelen *Mors historie* bok. En slik tittel selger og er ikke misvisende, men kanskje ikke helt dekkende og ikke spesielt oppfinnsom.

Edvard Hoem kom i 2005 med *Mors og fars historie*, og Margaret Skjelbred i 2009 med *Mors bok*.

Solveig, Robert og Mona Levin i 1942 – før arrestasjonene. (Privat foto, utlånt av Kagge Forlag)

La likevel ikke det forstyrre Mona Levins beretning. Som lesere må vi også bære over med en detaljrikdom som tidvis kan gi tankeflukt, og noen språklige rariteter som vi nok skulle mene at forlaget kunne bistått med å luke ut.

Mors historie er nødvendigvis en sterk historie. Mona Levin går tilbake i tid til oldeforeldrenes liv i tsarens Russland, beskriver jødernes innvandring til Norge, førkrigsår i Oslo, flukt og folkemord under andre verdenskrig, og om livet etter frigjøringen. Kapitlene om førkrigsårene er i seg selv svært interessant lesning. Mona Levin forteller om ulike sosiale og kulturelle sjikt i Oslo. Moren vokste opp i en velstående familie på St. Hanshaugen, faren i enkle kår med dumpedo på Grünerløkka. Som gift bodde Solveig og Robert Levin i en leilighet Gabels gate, en av sidegatene til Bygdøy Allé - også det et «pent» strøk, om enn heller ikke det uten utfordringer for beboerne der. Faren livnærte familien ved å spille til morgengymnastikken i radio og som pianist i Rosekjelleren, et etablissement med et rikt og litt frynsete renommé.

Det er etter hvert skrevet mange bøker om antisemitismen og holocaust. Det skal derfor godt gjøres å tilføre mye som ikke allerede er godt kjent. Mona Levin setter ord på det som skjedde under den store naziaksjonen mot jødene høsten 1942. Mange fra hennes familie endte sine liv i gasskamrene i Auschwitz. Hun er bare nødt til å fortelle det. Det skal ikke glemmes, og er nødvendigvis bokas tyngdepunkt.

- Etterpåklokskap er en enkel øvelse. Selvfølgelig skulle vi reist. Men hva gjør du når du får vite at andre i familien i så fall vil bli tatt som gissel og skutt? spør Mona Levin.

Før krigsutbruddet var det rundt 2 200 jøder i Norge, blant dem mellom 350 og 400 fra Sentral-Europa, som søkte tilflukt her i 1930-årene. Mellom 30 og 40 prosent av den jødiske befolkningen i Norge ble drept under krigen. Totalt ble 772 deportert til Tyskland, bare 34 overlevde. Høsten 1945 var det rundt 550 jøder her i landet. Det skulle gå nesten et halvt århundre, antallet nådde etter hvert ca. 1 300, og fremdeles er det ikke stort flere jøder i Norge. Familiens flukt til Sverige var preget av hell og dramatikk. Leserne rives med når Mona Levin skriver om hvordan faren Robert ble tvunget til å gå i dekning, for så å komme seg over grensen. Og særlig om moren Solveigs flukt med det lille barnet gjennom skogen, siste stykket i ryggsekken til grenselosen Iver Skogstad – dopet ned med sovemedisin for at ingen skulle høre barnegråten.

Bryllupsbilde av Solveig og Robert Levin, 20. oktober 1938. (Foto: JMO, utlånt av Kagge Forlag)

Mors historie handler også om krigsår i eksil, da den lille familien ble gjenforent og om livet som flyktninger. Mona fikk lillesøsteren Sidsel. Ut over i 1944 begynte det å gå detaljerte rykter om hva som foregikk i konsentrasjonsleirene i Tyskland. Den mentale påkjenningen kan utenforstående bare ane.

Når Mona Levin spør sin mor Solveig om hvordan de klarte å leve videre, svarer hun:

-Vi kunne blitt sinnssyke av sorg. Vi kunne tatt livet oss. Skulle Hitler fått enda fler i vår familie? Vi som var igjen, hadde ansvar for å overlevere den jødiske tradisjonen til kommende generasjoner, for å holde minnet om dem vi hadde mistet levende.

Bokas siste del er viet jødernes vanskelige reetablering i Norge etter krigen. Dette er ikke god historie. Her kommer forfatteren Mona Levin med mye til ettertanke. Hun sier at de norske jødene kom hjem til en ny tragedie. Mors historie er slektshistorie annerledes fra andre. Den er skrevet med utilsørt personlig engasjement. Det gjør den vel verdt å lese.

En familiesaga, Kagge Forlag, 228 sider, ISBN 978-82-489-1613-0

O, jul med din glede!

AV MARIT ASCHEHOUG

Det er i jula slektshistorieelskere skal elske. Tenk dere scenen rundt julebordet i Ingmar Bergmans episke film «Fanny og Aleksander». Enken Helena og hennes tre sønner med familier feirer en overdådig julefeiring, før tragediene setter inn. På overflaten hersker idyllen.

Eller den lattervekkende konflikten mellom Blanca Bals, sorenskriverens søster, også kalt Tante Pose, og barnas bestefar, obersten, og ikke minst den ulykkelige sakfører Plum som hun lurte til en forlovelse.

Her kunne slektsinteresserte virkelig fått anledning til å intervju familiens eldre når de er i godlune. Hva kunne vel ikke enken Helena fortelle om sitt liv i overklassen i en svensk småby. Eller den biske tante Pose. Hun må da ha hatt et liv før hun forsøker å forpeste julen på Balsgården.

De fleste familier har familieselskaper i julen, enten det er julaften, eller romjulen eller kanskje nyttårsaften. Da bes alle, også de som ellers ikke er på fest hver helg.

Det er en gylden anledning til å snakke med de eldste i familien. Finn frem et raust glass portvin og sett gjerne mobilen på opptak. Begynn med å fremkalle juleminner fra deres barndom. Og vær tålmodig. Snakk høyt og tydelig også.

De gamle er eldst, og det vil si at om vi ikke benytter julen til historiefortelling, så kommer det kanskje ikke en ny anledning. Moren min ble 90 år. Allikevel fikk jeg aldri somlet meg til å få henne til å fortelle fra sin barndom og sine foreldre. Hennes mor, min mormor, var bare en høy rank skikkelse i sort ankellang kåpe med slag og sort hatt og sort veske med kamferdrops. Ikke lekte hun med barnebarna. Ikke snakket hun om sitt liv som husmor i en toroms leilighet på Grünerløkka fra forrige årtusenskifte. Soverommet var til foreldrene. Dem fem døtrene sov i den lille stuen. Det var hverken wc eller bad. Doen var i bakgården.

Tenk hvilken historie hun kunne fortalt om sin hverdag. Jeg har bare brokker av historier, som den om hvordan det var å løpe ned fire etasjer til utedoen i bakgården der det var rotter. Og bestefar som kom fra Kristiansund og ble typograf i Aftenposten og til og med formann

i Grafisk! Hvorfor dro han fra Kristiansund? Hvordan traff han og mormor hverandre? Vi har ikke engang et brudebilde, bare et alvorlig bilde fra gullbryllupet på femtitallet.

Og jeg skulle så gjerne ha snakket med farmor. Hun som giftet seg med sin maler og fikk tre barn. Da den eldste var syv år, døde ektemannen i spanskesyken. Dette var lenge før enkepensjoner og NAV. Farmor livnærte seg ved å maske opp strømper for PM Engebretsen i Grensen og strikke på bestilling. Og hun bodde i en skjev leilighet på to rom over porten i Schæffersgate. Maleriene etter mannen, skurte hun hver jul sammen med tak og vegger og gardiner og portierer. Særlig synes vaskingen hennes på et maleri av noen lubne basunengler. Tenk om vi kunne fått vite mer om hennes kamp for å overleve, og ikke minst fått vite mer om den spennende maleren som etterlot seg så mange malerier at vi barnebarna har ett hver.

Og tante Nusse! Mammass enslige venninne som derfor bare var fille-tante. Hun var påleggerske i et trykkeri og hadde migrene. Jeg oppfattet brokker av voksenprat om at hennes store kjærlighet var skutt under krigen.

Vi har noen gulnede bilder av en mann ved siden av henne. Vi kjenner alle de andre på bildet, men ikke han. Den historien hadde vært verd å ta vare på.

Og så må vi ikke glemme vår egen historie. Jeg ser at barnebarna elsker å høre om da jeg var liten. Tenk vi hadde ikke TV og iPad og ikke mobil. De er storøyd forskrekket over den steinalderen for drøyt

seksti år siden. Og vi syklet i Oslos gater uten hjelm. Det prosjektet er jeg i gang med. Ikke om hjelmen, men om barndom og oppvekst i Oslo like etter krigen. Jeg innbiller meg at noen om 100 år synes det er morsomt å lese.

Den beste måten å få et arbeid til å virke vanskelig på, er å utsette det, sa Winston Churchill. Jeg har utsatt mitt arbeid til jeg ble pensjonist.

Da er de jeg skulle snakke med borte. Til dere andre som fortsatt har en eldre generasjon å snakke med: I år tar vi den eldste i familien i hånden og går rundt juletreet og når pakkene er åpnet, så setter vi oss ned og får høre familiehistorien.

Det er en super julegave til etter-slekten.

Vi klapper i hendene...

Julegave fra en slektsforsker

AV CATHRINE APELSETH-AANONSEN

I beit for julegaver til familien? Som slektsforsker er du i den heldige situasjonen at du kan bruke hardt ervervet kunnskap, og lage noe som familien blir glade for – uten at det koster så mye.

Tre tips til hva en slektsforsker kan gi i julegave:

1. Samle bilder fra søskens oppvekst – lag CD for hver av dem

Kanskje er det du som er samleren av alle bildene som finnes i din storfamilie. Jeg er i alle fall den i min familie som har samlet alt fra mor, far, tanter og besteforeldre. Et år lagde jeg foldere (på PC) for hver av mine søsken (4 stk) og sorterte alle bilder som søsknene mine var

på, i hver sin folder. Var det flere av søsknene mine som var på et bilde, kopierte jeg bildet til alle de folderne som var aktuelle. Her var det også bilder de ikke hadde sett på mange år fordi jeg nettopp hadde skannet en del dias (lysbilder). Så brant jeg en CD til hver av mine søsken med bilder.

2. Lag en familiekokebok med bilder

Del din families favorittoppskrifter mens du skriver om menneskene som lagde dem. Et morsomt prosjekt som hjelper til med å bringe videre familietradisjonene rundt matlaging og det å spise sammen. Du kan f.eks lage den på nettet hos flere fotonett-sider. Du laster bare opp bildene og skriver det du vil ha. Layout og farger velger du også selv. Jeg har brukt Eurofoto, men det finnes andre som gjør dette også.

3. Ram inn slektsbilder eller arveting

Ram inn 5 generasjoner eller en duk en slektning har laget og gi det bort til en annen slektning. Denne julegaven ble populær til mine unges nieser også.

Deltagerne fra distriktslagene (alfabetisk etter distriktslag): Svein Harald Søndena (AA), Hilde Wedde (BU), Thor Håkon Nordahl (HA), Johny Ferbu (HE), Per Aase Andresen (HO), Age Nortun (MR), Bente Nordhagen (NO), Per Herstad (NT), Kjell Helge Moe (OP), Carl Birger van der Hagen (OA), Kåre Mehus (RO), Signhild Meløy Johannessen (SA), Kjell Loen (SF), Arne Lie (ST), Eva Helene Erntsen (TE), Per Valebrokk (VA), John Ludvigsen (VE), Odd Marthinsen (ØF). Sentralstyret: Tone Moseid, Morten Thorvaldsen, Per-Ove Uthaug, Trond Gangnes, Tonebritt Alfisdottir Mathisen, Ketil Figenschou. Administrasjonen: Anne Schiøtz og Liv Ofstad.

Kjære alle medlemmer i DIS-Norge, Slekt og Data **Snart er det tid for å fornye medlemskapet!**

I begynnelsen av januar sender vi ut faktura for medlemskap for 2016. Fakturaen blir sendt til deg per e-post. Husk derfor å sjekke e-posten din i uke to.

Alle som betaler innen fristen rekker å få tilsendt Slekt og Data nr. 1/2016. Husk at du kan sjekke og endre e-postadressen din på «Min medlemsside».

Vi håper du fremdeles vil være en del av Norges største faglige fellesskap for alle som er interessert i slekts- og familiehistorie.

I mellomtiden; Alle ønsker om en riktig god jul!

Släktforska i Sverige

ArkivDigital har källmaterialet

Aldrig förr har det varit enklare att finna förfäder och släktingar i Sverige!

ArkivDigital digitaliserar sedan ett tiotal år svenska kyrkböcker och annat källmaterial och gör dem tillgängliga på internet.

Med ett abonnemang får du tillgång till ArkivDigitals ständigt växande databas med över 110 miljoner sidor med gamla dokument. Du kan söka dina förfäder och släktingar i hela Sverige (och på Åland) i födelse-, vigsel- och dödböcker,

flyttningslängder och i de så kallade husförhållningslängderna (se bilden), ett slags kontinuerligt förda folkräkningar (folketellinger).

Passa på att prova ArkivDigital gratis och leta efter dina svenska släktingar inte bara i kyrkböcker utan också i bouppteckningar, militära rullor, skattelängder, fängelsearkiv, rättegångsprotokoll och sjömanshushandlingar.

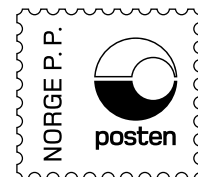
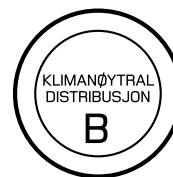
ArkivDigital låter dig släktforska i Sverige när du vill och så mycket du orkar!

www.arkivdigital.se

ArkivDigital
Din nyckel till historisk kunskap

ArkivDigital digitaliserar historiskt källmaterial med nyaste teknik och tillhandahåller bilderna via internet åt historiker, släkt- och hembygdsvetare och andra intresserade. Bolaget startade 2005 och har ca 35 anställda och 370 aktieägare.

Returadresse:
DIS-Norge
Øvre Slottsgate 2B
NO-0157 Oslo

Medlemsfordeler i DIS-Norge

- Medlemsbladet «Slekt og Data» med mye slektsfaglig stoff tilsendes fire ganger i året
- Full tilgang til våre hjemmesider med mye informasjon og faglig stoff
- Mulighet til å bidra til DIS-treff der du kan treffe andre slektsforskere som kanskje vet noe om din slekt. Som bidragsyter til DIS-treff, får du brukernavn og passord slik at du kan lete i svensk, dansk og finsk database
- Tilbud om å delta på medlemsmøter, kurs og andre arrangementer fra det laget du geografisk tilhører og fra sentralt hold
- "Fadderordning". Du kan få tips og hjelp fra en etablert slektsforsker de første 12 måneder av ditt medlemskap
- Rabatt på briller og synstest fra Interoptik og Brilleland
- Fulle medlemsrettigheter hos DIS-Danmark på nettet
- Medlemsrabatt på samtlige salgsartikler hos Norsk Slekthistorisk Forening
- Rabatt på diverse varer som slektstavler og bøker (se disbutikken www.disnorge.no/cms/disbutikk.html)
- Rabatt på bokinnbinding og trykking
- Rabatt på Ancestry.se og Genline for dem med slekt i Sverige
- Rabatt på ordbøker fra ordnett.no
- Rabatt på kjøp av anetavler fra HomeDeco

brilleland

interoptik

